

Гъэтхапэм и 8-р – бзылъфыгъэхэм я Дунэе маф

№ 40 (19554) 2010-рэ илъэс ШЭМБЭТ ГЪЭТХАПЭМ И 6

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИІЭП

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ ЩЫПСЭУРЭ БЗЫЛЪФЫГЪЭХЭУ *ДГЪЭЛЪАПІЭХЭРЭР!*

 Γ ъэтхэ мэфэк Γ ш Γ агьом — бзыльфыгьэхэм я Γ унэе мафэ Γ фэш Γ тыгу къыдде Γ нышьуфэгуш Γ 0!

Мы мафэр чІыопсыр къызыщыущыжьырэм, тищыІэныгьэ нэфынэр, дэхагоэр коызышыхахьэрэм тефэ. Бзылофыгоэхэм лоы-тэныгоэу афашГырэм, шГулоэгоуныгоэу афыряГэм ар коегоэ-

Тянэ, тишыпхъу, тишъхьэгьусэ, тпхъу кlасэхэр, шъо lyшыгъэм, щэlагъэм, гукlэгъум, шlум, дэхагъэм шъурязехьакlу, шъоры сурэтышlхэр, тхакlохэр, усакlохэр loфшlэгъакlэхэм атезы-

джэныкъо машІор зэрэшъумыгъэкІуасэрэм, кІэлэцІыкІухэр зэрэшъупІухэрэм анэмыкІэу, ІофшІэнымкІэ лъэныкъо зэфэшъхьафхэми гъэхъагъэхэр ащышъошІы. Политикэ, научнэ, общественнэ щыІэныгьэм чанэу шьузэрэхэлажьэрэмкІэ, бизнесым, еджэным, спортым текІоныго у ащышоушІырэмкІ э Адыгей гупсэм ихэхъоныгъэ шъуиІахьышхо хэшъолъхьэ. Шъо Тхьэм дэхагъи, пытагъи къышъуипэсыгъ. Унагьом инасып, обществэм изытет зыфэдэщтыр шъоры зэлъытыгьэр.

ШъуищэГагъэ, шъуипытагъэ, шъуишъыпкъагъэ, дунаир нахь къабзэ, нахь дахэ зэрэшъушІырэм апае тхьэшъуегъэпсэу шъотэІо. Шъо шъухэмытэу хэгьэгуми, республикэми, унагьоми зэхьок Іыныгьэш Гухэр ащыхъущтэп.

Мы мэфэкІ нэфым тэ, хъулъфыхъэхэм, тышъуфэлъа Іо гьэтхэ чэфыгьо шъущымык Гэнэү, къзгъагъэхэм к Гэ, ш Гухьафтынхэм к Гэнхэ шъуагъэгуш Гонэу, шъуны бжык Гэ, шъудэхэ зэпытын эу, шъуигухэльыш Гухэр къыжъудэхъун гу!

Адыгэ Республикэм и Президентэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу АНАТОЛИЙ ИВАНОВ

Президентыр бзылъфыгъэхэм къафэгушІуагъ

Тыгъуасэ, гъэтхапэм и 5-м, бзыльфыгьэхэм я Дунэе мафэ фэгъэхьыгъэ торжественнэ зэхахьэ республикэм и Къэралыгьо филармоние шыкІуагь. Аш хэлэжьагь Адыгэ Республикэм и Президентэу ТхьакІущынэ Ас-

ІофшІэным ыкІи заом яветеранхэм, общественнэ ыкІи ныбжыыкІэ объединениехэм ялІыкІохэм, врачхэм ыкІи кІэлэегъаджэхэм, сабыибэ зиІэ баыльфыгьэхэм гуфэбэныгь хэлъэу къафэгушІуагъ республикэм ипащэ.

 Гъатхэм икъихъэгъу, дунаир нахъышІум фиузэнкІыгъ. ахь дахэ зышыхъурэ ным мы мафэр епхыгьэу шыт, — къы Іуагъ Тхьак Іушынэ Аслъан. – Къэралыгьо зэфэе Ійн мираефем им мехфечхип ащызэфэмыдэми, зэкІэри зэпхыгъэр бзылъфыгъэм идэхагъ, игукІэгъу арых. Мы мафэм тянэхэм, тшыпхъухэм, тишъхьэгъусэхэм гушыІэ дэхабэ афэтэІо, шъхьэк Гафэ афэтэш Гы. Непэ унагьор, ныр ары обществэм ыльапсэу щытыр. Гъэсэныгьэм, псауныгъэм икъэухъумэн, сатыушІыным, нэмыкІ лъэныкъуабэм анахь чІыпІэ ин щызыубытэу, -ехефи еашпыг дехоалыныалк рэр бзылъфыгъэхэр арых. Ащ дакІоу унэгьо хъызмэтми, сабыйхэм япІуни анаІэ атет. Анахьэу къыхэзгъэщымэ ыкІи шъхьэк Гэфэныгъэ афэсш Гымэ сшІоигъу Хэгъэгу зэошхом иве-DV-V-V-V-V-

теранхэм, тылым Іоф щызышІэгъэ тибзылъфыгъэхэм. Адыгеим иэкономикэ хэхъоныгъэу ышІыхэрэм шъо шъуи ахъншхо ахэлъ. Непэ къэралыгъом ипшъэрылъ шъхьаІэхэм ащыщ унагьом, ным ІэпыІэгъу афэхъугъэныр. Мы аужырэ илъэсхэм мы лъэны-шІыгъэхэми шэч хэльэп. УФ-м и Президент иунашъок І эят Іонэрэ ыкІи ащ къыкІэлъыкІорэ сабый къызэрыхъухьэрэ унагьохэм ны капиталыр араты хъугьэ, ащ ишІуагъэкІэ демографием тэтыкк мехфо Гофхэм язытет

Атытефыг естинетыск бзылъфыгъэхэр, джыри зэ сыгу къыздеј у сышъуфэгушјо, псау-ныгъэ пытэ шъуију, шъуигухэлъышІухэр къыжъудэхъухэу, шъуиунагъохэм зэгурыІоныгъэрэ мамырныгьэрэ арыльэу шъущы-

Іэнэу шъуфэсэІо. Торжественнэ зэхахьэм хэлэжьагъэх федеральнэ инспектор шъхьаГэу ЛыГужъу Адам, АР-м и Къэралыгьо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Анатолий Ивановыр, депутатхэр, министрэхэм я Кабинет хэтхэр, къулъыкъу ыкІи ведомствэ зэфэшъхьафхэм ялІыкІохэр, нэмыкІхэри.

Адыгеим итворческэ коллективхэр зыхэлэжьэгьэхэ мэфэк концертыр Іофтхьабзэм к эух фэхъугъ.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Районым и Іофыгъохэм джыри къафагъэзэжьыгъ

Тыгьуасэ АР-м и Президентэу Тхьак Гущынэ Асльан муниципальнэ гьэпсыкІэ зиІэ Тэхъутэмыкьое район администрацием ипащэу Пщыдатэкъо Ризо зэІукІэгъу дыриlагь. Ащ хэлэжьагъэх Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат, Урысые политическэ партиеу «Единая Россия» зыфиІорэм и Адыгэ шъольыр къутамэ иполитсовет и Секретарэу Іэщэ Мухьамэд, ащ игуадзэу ыкІи гьэцэкІэкІо комитетым ипащэу Александр Лузиныр.

Тэхъутэмыкъое районым непэ Іофытьоу иІэхэр ары анахьэу ахэр зытегущы Гагъэхэр. Ц Гыф зэхахьэу ыпэрэ мафэм районым щызэхащэгьагьэм хэлэжьагьэхэм къыхагъэщыгъэхэм, пащэхэм анаІэ зытырагьэтын фаеу гумэкІыгьоу къа і этыгь эхэм апэу республикэм ипащэ къакІэупчІагъ. Пщыдатэкъо Ризо къызэриІуагьэмкІэ, ошІэ-дэмышІэ гумэкІыгьо горэм ыпкъ къикІыгъэу щымытэу, рахъухьагъэу ар зэхащэгьагь, поселкэу Инэм мы мафэхэм Іофыгъоу иІэхэм атегущы-Іагъэх. ПсэупІэ-коммунальнэ фэІо-фашІэхэм ауасэ къызэрэдэкІуаерэр ары цІыфхэр нахыыбэу зыгъэгумэк Гыхэрэр.

АшкІэ зэрадеІэнхэ ама хэм Президентыр къакІзупчІагь Сымэджэщым игъэцэкІзжыын ыкІи хэпшІыхьашъуштым зэды- падзэжьыным фэшІ сомэ милли-

-еІыпеІ мехфыІџ , тшехнетлпех гъу аратынэу районым ипащэ къыфигъэпытагъ. ПсэупІэ пэпчъ Іофыгьоу дэльыр, ащ щыпсэу-рамыгъаштэхэрэр поселением ипащэ къызэрэрахьыл Іэхэрэр къыдилъытэзэ, ахэм нахь апэблагъэу Іоф адишІэнэу, къызфеолІэрэ Іофыгьохэм куоу защигьэгьуазэзэ, сыдигьок и Іэпы Іэгьу зэрафэхъущтым пыльынэуи къы-

Джащ фэдэу очистительнэ псэуальэхэм, Тэхьутэмыкьое сымэджэщым, гъэстыныпхъэ шхъуантІэм альэныкъокІэ Іофыгьохэм, мэкъумэщ хъызмэтым, анахьэу чІыгоу районым илъ-, ниажелк мех атегущыІагъэх

он 19, къутырэу Апосталиди гъэстыныпхъэ шхъуантІэр зэрэращэл Іэштым ипроект игъэхьазырын пае сомэ миллионищ зэрящык Іагъэр районым ипащэ къыІуагъ. Амалэу щы-ІэмкІэ илъэІу зэрэфагъэцэкІэштыр ТхьакІушынэ Аслъан къыхигъэщыгъ.

«Единэ Россием» Тэхъутэмыкъое районымкІэ исатырхэм язытети лъэныкъуитІур тегущы-Іагь. Партием хэтхэмрэ икъотэгьухэмрэ районым и Гофыгьохэм язэшІохын чанэу къызэрэхэлажьэхэрэр, ахэм яІэпыІэгъу мымакІзу зэрэзэхишІэрэр ащ ипащэ къыІуагъ.

КъумпІыл Мурат Тэхъутэмыкъое районым и офхэм язытет кІэкІэу къызытегущыІэм, пшъэрыльэу ащ иадминистрацие фагъэуцугъагъэхэр зэригъэцэк агъэхэр, тапэкІи «кІуачІэ икъоу зэря Гэр» анализэу аш Гыгъэхэм къызэрагъэнэфагъэр къы Іуагъ.

Районым инэмык Іофыгьохэми пащэхэр атегущыЇагъэх. Мыш фэдэ зэГукГэгъухэм ахэм язэшІохын къызэрагъэпсынкІэрэр Тхьак Гущынэ Аслъан ик Гэухым къыкІигъэтхъыгъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтыр А. Гусевым къыты-

Адыгэ Республикэм и Президент и Указ

Адыгэ Республикэм икъэралыгъо наградэхэр афэгъэшъошэгъэным ехьылІагъ

Наукэм, егъэджэн Іофым гъэхъагъэхэр зэращишІыгъэхэм, ІэпэІэсэныгъэшхо зыхэлъ специалистхэм ягъэхьазырын и ахьышко зэрэхиш ахьерым ык и ильэсыбэ хъугъэу общественнэ юфш эным чанэу зэрэхэлажьэрэм афэшІ медалэу «Адыгеим и Щытхъузехь» зыфиГорэр

Мамый Любэ Хьарунэ ыпхъум — Адыгэ къэралыгьо университетым литературэмрэ журналистикэмрэк Іэ икафедрэ идоцент, Адыгэ Республикэм ибзылъфыгъэхэм я Союз итхьаматэ

«Адыгэ Республикэм народнэ гьэсэныгьэмкІэ изаслуженнэ ІофышІ» зыфиІорэр **ШыкІу Бэлэ Пашэ ыпхъум** — егъэджэн Іофым иветеран фэгъэшъошэгьэнэў.

Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьак Гущынэ Аслъан къ. Мыекъуапэ, гъэтхапэм и 5, 2010-рэ илъэс

Гъэтхапэм и 8-ф – бЗылъфыгъэхэм я Дунэе маф

Ветеранхэр агъэшІуагъэх

Дунэе мафэ фэзэхахьэ Адыгэ Республикэм и Правительствэ мену теІиис тыгъуасэ щыкІуагъ. Ащ заом

естеГиш милит иІли естеажелех бзылъфыгъэхэр щагъэшІуагъэх.

АР-м и Президентэу Тхьак Гущынэ Аслъанэ ыцІэкІэ ветеранхэм къафэгушІуагь АР-м и Премьер-министрэ игуадзэу Алексей Петрусенкэр. Ильэс

Бзылъ- пчъагъэм къыкІоцІ гъэтхапэм и 8-р анахь агъэльэпІэрэ мэфэкІ мафэхэм зэу ащыщ зэрэхъугъэр, ащ ехъулГэу къэралыгьом ыпашъхьэ гъэхъэгъэшхо зышІыгьэхэм ягуапэу зэрафэгушІохэрэр ащ къыІуагь. Псауныгъэ пытэ, щыІэкІэшІу яІэнэу, мамырэу псэунхэу ар

> Нэужым АР-м иветеранхэм я Совет ипащэу Генрих Бартащук бзылъфыгъэхэм къафэгүшІуагъ. Ахэр щыІэныгьэм «зэрикъэгьагьэхэр», хъульфыгьэхэм аготхэу зэо мэхъаджэм икъин зэращэчыгьэр мык Іодыжыын шытхъоу шы Іэныгъэм къызэрэхэнэжьыщтыр къыІуагъ. Зэхахьэм къыщыгущы агъэхэм гушы Гэхабэ бзылъфыгъэхэм къафаГуагъ. КІэлэцІыкІу коллективхэм къатыгъэ концертым мэфэкІыр къыгъэбаигъ.

ДАУТЭ Анжел.

ПенсиехэмкІэ фондым шъущегъэгъуазэ

ТекІоныгъэм ия 65-рэ илъэс зыфэдгъэхьазырзэ

Тихэгьэгу щыпсэурэ пстэумк и тыкъызыхэхьэгъэ илъэсымкІэ анахь хъугъэ-шlэгъэ шъхьаlэу ыкlи зэкlэми анахь лъапlэу щыт 1941 — 1945-рэ илъэсхэм щыlэгъэ Хэгъэгу зэошхом ТекІоныгъэр къызыщыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъурэм игъэмэфэкІын. ТекІоныгъэм июбилей изыфэгъэхьазырын чанэу хэлажьэхэрэм ашышых Урысые Федерацием ПенсиехэмкІэ ифонд ыкІи ащ ичІыпІэ къутамэхэр. Непэ ащ къытегущы Іэ УФ-м и ПФР и Адыгэ республикэ Къутамэ игъэІорышІакІоу Къулэ Аскэрбый.

Юбилеим изыфэгъэхьызырын епхыгъэ Іофыгъохэр етІупщыгъэу макІох, мэфэкІышхор тихэгьэгу инэу зэрэшыхагъэунэфык Іыштым ахэр тегьэпсык Іыгьэу щытых. Аужырэ къэбарыкІэм кънщезгьэжьэщт. Урысые Федерацием и Президентру Дмитрий Медведевыр 2010-рэ илъэсым мэзаем и 24-м кІэтхагъ номерэу 247-рэ зытет Указэу «1941 — 1945-рэ илъэсхэм шыГэгьэ Хэгьэгу зэошхом ТекІоныгъэр къызыщыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъурэм ехъул Зурысые Федерацием играждан купхэм зэтыгьо ахъщэ тынхэр ятыгъэным ехьыл агъ» зыфи-Іорэм.

Указым зэригьэнафэрэмкІэ, 1941 — 1945-рэ илъэсхэм щыГэгьэ Хэгьэгу зэошхом ТекІоныгьэр къызыщыдахыгьэр ильэс 65-рэ зэрэхъурэм фэшІ Урысые Федерацием игражданхэу ащ хэлэжьагьэхэм ыкІи ренэу Урысые Федерацием ишъолъыр щыпсэүхэрэм 2010-рэ илъэсым имэлылъфэгъу зэтыгьо ахъщэ тынхэр аратыцтых.

Сомэ 5000 зырыз аратышт: — Хэгъэгу зэошхом сэкъат хэхъухьагъэхэм;

Хэгъэгу зэошхом иветеранхэу 1995-рэ илъэсым щылэ мазэм и 12-м номерэу 5-ФЗ зытетэу аштэгъэ Федеральнэ законэу «Ветеранхэм яхьылІагъ» зыфиІорэм ия 2-рэ статья иа 1 — 3-рэ пунктхэм зыцІэ къыщыри-

 фашистхэм ыкІи ахэм якъотэгъухэм зэхащэгъэгъэ концлагерхэм, геттом, нэмыкІхэу шъхьафитыджэу ажданык мехеалиалыгынык дехфици имыкъугъэхэу адэсыгъэхэм;

Финляндием рашІылІэгъэ заом, Хэгъэгу зэошхом, Японием рашІылІэгьэ заом яльэхъанэ фэхыгъэ дзэкІолІхэм яшъхьэгъусэхэм;

— Хэгьэгү зэошхом сэкъатныгьэ хэзыхыгъэхэу ык Ги Хэгъэгу зэошхом хэ--еахашк мехажеІымыш уехеагажел гъусэхэм. Зэтыгьо сомэ 1000 зырыз ара-

тыщт Хэгьэгу зэошхом иветеранхэу 1995-рэ илъэсым щылэ мазэм и 12-м номерэу 5-ФЗ зытетэу аштэгъэ Федеральнэ законэу «Ветеранхэм яхьылІагь» зыфиІорэм ия 2-рэ статья иа 1-рэ пункт ия 4-рэ подпункт зыцІэ къыщыри Іохэрэм ык Іи нацист концлагерхэм, хьапсхэм ыкІи геттом зыныбжь имыкъугъэхэу ащаІыгъыгъэхэм.

Ащ нэмыкІэу, бэшІагъэу шэны зэрэхъугъэу, пенсионерхэм ащыщ купхэм, Хэгьэгу зэошхом хэлэжьагъэхэм УФ-м ПенсиехэмкІэ ифонд имылъку къыхэк Іырэ материальнэ Іэпы Іэгьу аратышт. МәфэкІ Іофтхьабзэхэр зэхашэщтых, ахэм чанэу ахэлэжьэщтых Адыгеим икъалэхэм ыкІи ирайонхэм ПФР-м иорганхэу ашыІэхэм яІофышІэхэр. А Іофыгъохэм ащыщых заом ыкІи ІофшІэным яветеранхэр мэфэкІ шІыкІэм тегьэпсыкІыгьэу егьэблэгьэгьэнхэр, яунэхэм кІохэзэ зэрафэгушІоштхэр ыкІи нэмыкІхэр. Ахэм языфэгъэ-хьазырын мы мафэхэм етІупщыгъэу

КъэІогъэн фае Хэгъэгу зэошхом ифронт Іутхэу псэемыблэжьэу заохэзэ ыкІи акІуачІэ шъхьамысхэу тылым щылажьэхэзэ фашист Германием къытишІылІэгьэ заом текІоныгьэр къыщыдэхыгъэныр къэзыгъэблэгъэгъэ тил эүж нахымъ ил ык юхэм афэгушІогьэныр «Хэгьэгу зэошхоу 1941 — 1945-рэ илъэсхэм щыІагъэм ТекІоны гъэр къызщыдахыгъэр илъэс 65-рэ хъугъэ» зыфиІорэ юбилейнэ медалыр ятыгъэнымкІэ зэрэрагъэжьагъэр. Сэ сшхьэк Іэ предприятие заулэ ащ фэдэ юбилейнэ медальхэр лъытэныгъэшхо зыфэтшІырэ ветеранхэу фронтым мехестанжелыш мылыт ,мехеституІ ащястыжынгых. Аужырэ ащ фэдэ Іофыгьоу мэфэкІ зэІукІэгьукІэ зэджагьэхэр ыкІи бзыльфыгьэхэм я Дүнэе мафэ ехъулІэу зэхащэгьагьэр щык Іуагъ Мыекъопэ гурыт еджапІэу N 1-м. ПФР-м и Къутамэу Адыгэ Республикэм шы
Іэмрэ гурыт еджап
Іэу N 1-м идиректор
эу Л. Н. Кожаринамрэ ар зэдызэхащэгьагь. СызэрэщыгьуазэмкІэ, а Іофыгьор гуфэбэныгъэ хэльэу ык Іи тиветеранхэм бэрэ агу къызэринэжьыщтым тегьэпсыкІыгьэу кІуагьэ.

ПФР-м и Адыгэ республикэ

Ащыгъупшэхэрэп

ипэгьокІ у Адыгэ Республикэм хэгьэгу кІоці ІофхэмкІэ и Министерствэ тыгьуасэ зэІукІэ щыкІуагь. Ащ къырагъэблэгъагъэх МВД-м къулыкъу щахьызэ зидунай зыхъожьыгьэхэм янэхэр, яшъхьэгьусэхэр. Къызэрэугьоигьэхэм гуфэбэныгьэ хэльэу къафэгушІуагь АР-м и МВД ипащэу Александр Сысоевыр.

— Хабзэ зэрэхъугьэу, мыщ фэдэ зэІукІэхэр ильэс къэс зэхэтэщэх, — къы Іуагь министрэм. — Бзэджаш Гэхэм апэуцужьхэзэ тиструктурэ Іоф щызышІэхэу зыпсэ зыгъэтІыльыгъэхэр егьашІи тиыгьупшэщтхэп, тапэкІэ ащ фэдэ тхьамыкІагьохэр къытэмыхъулІэнхэм, тикъулыкъушІэхэр къэтыухъумэнхэм тынаІэ тедгьэтышт. Унагъохэу зикІалэ, зишъхьэгъусэ чІэзынагъэхэм сыд фэдэрэ лъэныкъок и Іэпы-Іэгъу тафэхъуныр типшъэрылъ шъхьаІ. Ахэм ясабыйхэр социальнэу къэухъумэгъэнхэм Іоф дэшІэгъэныр анахь мэхьанэшхо зиІэ лъэныкъохэм ащыщэу

Илъэсэу икІыгъэм AР-м и МВД Іофэу хыхъ.

Бзыльфыгьэхэм я Дунэе мафэ ышІагьэм А. Сысоевым зэфэхьысыжьхэр къыфишІызэ, къэгъэлъэгъонэу щы-Іэхэм уагъэрэзэнэу зэрэщытыр къыхигьэщыгь. Ау, гухэкІ нахь мышІэми, правэухъумэк Іо органхэм ясатыр хэтхэу замехе Інше дек и премет в учить в мехе при за мехе при игугъу къышІыгъ. УФ-м и Президент иунашъокІэ непэ МВД-м иструктурэ зэхьок Іыныгъэу фэхъухэрэм Адыгеир зэрафэхьазырым министрэр кІэкІэу къащыўцугь, пшъэрыльэу Правительствэм къыгъэнэфагъэхэр зэкІэри зэшІохыгъэхэ зэрэхъущтыр къй Іуагъ.

Нэужым бзылъфыгъэхэм афэгушІуагъэх, псауныгъэ пытэ яІэу, мамырэу псэунхэу афэлъэ Іуагъэх, министерствэм ыцІэкІэ шІухьафтынхэр афашІыгъэх.

Мы мэфэ дэдэм мэфэкІэу къэблагъэрэм пае МВД-м зэхищэгъэ торжественнэ зэхахьэм непэ правэухъумэк Іо органхэм ахэт бзыльфыгьэхэм, ветеранхэм ащафэгушІуагъэх. Зипшъэрылъхэр чанэу зыгъэцакІэхэрэм шІухьафтынхэр афа-

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр Іэшъынэ Аслъан къытыри-

(Іэжьыгъэ хьасэхэм яшІушІэх

Мэзэе мазэм мефэ ошІоу къмхэкІыгъэхэр агъэфедэхэзэ, республикэм игубгьохэм арыль бжыхьасэхэм минеральнэ чІыгъэшІухэмкІэ яшІушІэгъэным фэгъэхьыгъэ ІофшІэныбэ зэшІуахыгъ. Гъэтхэ мафэхэу тызыхэхьагъэхэм а ІофшІэным нахь защырагь эушъомбгъу.

Адыгеим мэкъу-мэщымкІэ и Министерствэ къызэритыгьэмкІэ, гъэтхапэм и 5-м ехъул республикэм пстэумк Іи кънщагъэк Іыгъэ бжыхьэсэ зэфэшъхьаф гектар мини 104,7-м ехъум щыщэу гектар мин 49-м фэдиз хьазырмэ минеральнэ чІыгьэшІухэр аІэкІагьэхьагьэх.

Гъэрек Гобина сахыжба объекты зэфэшъхьафэу апхъыгъэхэр ащ ыпэрэ илъэсым апхъыгъагъэм нахьи гектар мин 11 фэдиз хьазыркІэ нахь макІ. Джащ фэдэү тыгъуасэ ехъул у бжыхьасэу зэш үш Іагьэхэр ыпэрэ илъэсым чІыгьэшІухэр зыІэкІагъэхьэгъагъэм нахьи гектар мин 20 фэдизкІэ нахь макІ.

Бжыхьэ коцэу республикэм гьэрекІо щапхъыгъэр гектар мин 83,4-рэ фэдиз хьазыр. Ащ щыщэу тыгъуасэ ехъул Гэу чІыгьэшІухэр зыхатэкьогьэ хьасэхэр гектар мин 37-рэ мэхъух. Гъэрек о ащ фэдэ уахътэм ехъулІзу чІыгъэшІукІз зэшІушІэгьагьэхэр непэрэм нахьи гектар мини 8-кІэ нахыыб.

Бжыхьэм хьэу апхъыгъэм гектар мин 14,7-рэ фэдиз рагъэубытыгь, ар ыпэрэ илъэсым апхъыгъагъэм нахьи гектари 8 фэдиз хьазыркІэ нахь макІ. Гъэтхапэм и 5-м ехъул эў хьасэхэў зэш Іўш Іагьэхэр гектар мини 8-м къехъу.

Гъэрек Гобинкър республикъм лэжышгъэ къэзытыщт рапс гектар мини 6,5-рэ фэдиз щашІагъ, ыпэрэ илъэсым апхъыгъагъэм нахьи ар гектар мини 3 фэдизкІэ нахь макІ. Непэ ехъулІэу чІыгъэшІур зыІэкІагъэхьагъэр рапс гектар мини 3,6-рэ мэхъу.

Мы ІофшІэныр районхэм зэращызэшІуахырэм узеплыкІэ, анахь дэгьоу ар зыщызэхэщагьэхэу щытхэр Кощхьэблэ, Джэджэ, Теуцожь районхэр арых. Мы районхэм зэк Гэ бжыхьасэу я Гэхэм япроцент пчъагъзу чІыгъэшІухэр зы Гэк Гагьэхьагьэхэр: Кощхьаблэр 68-рэ, Джаджэр — 65-рэ, Теуцожыр — 37-рэ.

ЛІЭХЪУСЭЖЪ Хьаджэрэтбый.

Makb Гъэтхапэм и 8-р_ бзылъфыгъэхэм я Дунэе маф

Предприниматель ІофшІэныр

АшІогьэшІэгьонэу статистикэм пыль организацие ыкІи журнал зэфэшъхьафхэм зэфэхьысыжьэу ашІыхэрэм къазэрэ-хафэщтыгьэмкІэ, Урысыем бизнесым щыпыль бзыльфыгьэхэм Москва имэрэу Юрий Лужковым ишъхьэгъусэу Елена Батуринам нахь бай ахэтэп. Чэщи мафи зэпыу имыІэу Тхьэм уелъэІугъэк Іи ибайныгъэк Іэ ащ лъыкІэхьан тиреспубликэ адыгэ бзыльфыгьэ къызэримыгъотэштыр тэшІэ. Ау ащ къикІырэп тибзылъфыгъэхэр бизнесым пылъыхэп, республикэм амалэу шыбгъотын плъэкІыщтхэм атегьэпсыкІыгьэу хэхьоныгъэхэр ашІыхэрэп, зэрэпсэущтхэр къалэжы рэп пІон плъэк Іыштэу. Шъыпкъэ, унагъом, обществэм чІыпІэу ащыряІэм ыкІи тишэн-хэбзэ зэхэтык Іэхэм япэсыгьэу адыгэ бзыльфыгьэхэр нахыйбэмк Гэ зыпыхьэхэрэр общественнэ гъэшхэныр, сатыур, гъомылэп--ысвахести мехфаахсшефес естх рын, дэн-бзэныр ыкІи ахэм яхьщыр предприниматель ІофшІэнхэр ары.

Мы тхыгъэр бзылъфыгъэхэм ядунэе мэфэкІэу гъэтхапэм и 8-м ехъулГэу дгъэхьазырын фаеу щытыгъэти, гухэлъэу тиІэм пае уостиоІшт єхыІшт устесьжеІнпу Адыгэ Республикэм экономикэ хэхъоныгъэхэмкІэ ыкІи сатыумкІэ и Министерствэ предприниматель ІофшІэным фэгьэзэгъэ иотдел тызафытеом зицицив мехести Ішвфтисм устуг ООО-у «Смак» зыцІэм идиректорэу Къэлэшъэо Ритэ. Министерствэм зэхищэгьэгьэ республикэ конкурсэу «Бизнес цІыкІум ыкІи гурытым ащыпэрыт» зыфиІорэм текІоныгьэр къыщыдэзыхыгъэхэм ащыщ зыцІэ къетІогъэ унэе предприятиеу общественнэ гъэшхэным пыльыр. ІофшІагъэу къыгъэльэгъуагъэхэр зэфахьысыжьхэзэ, Къэлэштьэо Ритэ «Предприниматель ІофшІэным шыпэрыт бзылъфыгь» зыфиІорэ дипломыр къыфагьэштьошагь. ИІофшІэн дэгьоу зэрэзэхищэрэм ишыхьат нэмыкІ дипломхэу ык Іи къызэрэфэразэхэр къизыІотыкІыхэрэ письмэхэу къыратыгъэхэри. Икабинет дэпкъ пылъагъэх дипломищрэ къызэрэфэразэхэр къизыІотыкІыхэрэ письмищрэ.

Къуаджэу Улапэ къыщыхъугъэ мы бзылъфыгъэм унагъо иI, лъфыгъитІу ыпІугъ, ахэми щы-Ізныгъэм чІыпІэ гъэнэфагъэ щаубытыгъ. Ыпхъу Федеральнэ казначействэм икъэлэ къутамэ, ыкъо УИН-м хэтэу станицэу Джаджэм старшэ инспекторэу ащэлажьэх. Капитализмэ щы Іак Іэм ренэу рылэжьэрэ къэралыгьохэм зэращыгьэпсыгьэм фэдэу, Ритэ илъфыгъэхэр ежь бизнесэу зыпылъым игьогу теуцуагъэхэп. Ащ нафэ къешІы тихэгъэгу бизнесым джырэк Іэ лъэпсэшхо щиубытыгъ пІон зэрэмылъэк Іыщтыр.

— СицІыкІугъом къыщыублагъэу сыгукІэ сатыур шІу слъэгъущтыгъ, — къе
Іуатэ Ритэ, — ау сятэ-сянэхэр ар сэнэхьатк Іэ къыхэсхынэу фэягъэхэп. Медицинэ ІофышІ у седжэгъагъ, ау сыд зэхъуми сыгукІэ сызыфэягъэм къыфэзгъэзэжьыгъ. Ресторанэу «Мыекъуапэ» щезгъажьи буфетым, барым сатесыгь, нэужым къэлэ муниципальнэ предприятиеу кафеу урамэу Краснооктябрьскэм тетым идиректорэу сагьэнафи, ар ашэжьын охъуфэк І э илъэсипш І фэдизрэ сырипэщагь. Нэужым ари бэджэндэу къаІысхыгъагъ, Адыгэ къэралыгъо университетым дэжькІэ щыт кафери сІыгьыгь. Ахэр ястыжьхи, Волгоград щыщхэу хьакІэщэу «Адыгеир» зэрэпсаоу зыщэфыжьыгьэхэм ащ хэтыгъэ ресторанэу «Адыгея» зыфиІоштыгъэр бэджэндэу къа-Іысхыгъэу, илъэс заулэ хъугъэу ащ сиІофшІэн щызэхэсэщэ. ЗэкІэмкІи общественнэ гъэшхэным сызыщылажьэрэр илъэс щэкІ Іэпэ-цыпэ мэхъу.

Риммэ къызэри Гуагъэмк Гэ, нэбгырэ пшІыкІутІу егъэлажьэ. Ахэм лэжьапк Гэр игъом ареты, джащ фэдэу хэбзэІахьхэмкІи чІыфэ тельэу къыхэкІырэп. Арышъ, иІофышІэхэми хабзэми зэгуры Іоныгъэ адыри Іэу ибизнес зэхещэ. Шъыпкъэ, нахьыпэрэм фэдэу джы цІыфхэр рестораным жъугъэу чГахьэхэрэп. НахыбэмкІэ агьашхэхэрэр хьакІэщым чІэсхэр ары. Арышъ, зыпыль бизнесым икъэк Іуап І эу щытыр нысэщэ джэгу зиІэхэр, юбилейхэр хэзыгьэүнэфыкІхэрэр, пчыхьэзэхахьэр зэхэзыщэхэрэр ары.

Адыгэ

Мылъкушхо къэсэлэжьы сІон слъэкІыштэп, ау сиунагьо зэрэпсэущтыр сызыпыль бизнесым къеты, — elo Римэ. — Сызыдэлажьэхэрэм амалэу, лъэкІэу ыкІи шІоигьоныгьзу яІэм тегъэпсык Іыгъэу Іанэр къафызэ-Іусэхы, типшэрыхьакІэ ымыгъэрэзагъэ кънтэол Гагъэхэм джырэкІэ къахэкІыгъэпышъ, сэри ащ рэзэныгьэ хэсэгъуатэ. Гъомылапхъэхая мехетьолІэн джы зи къин пылъэп, узыфэе пстэур чыжьэу умыкІоу Мыекъуапэ щыбгъотыщт. Ащи ти Іофш Іэн епхыгьэ хъарджхэр нахь макІэ къешІых. Шъыпкъэ, бэджэндыпк
Іэр ц
Іык
Іоп, мазэм сомэ мин 70-рэ ястын
эу ары Іуагъэу зэдэтшІыгъэм зэригъэнафэрэр. ХэбзэІахьхэмкІэ къызэрыкІо шІыкІэм тегьэпсыкІыгъэу Іоф сэшІэ, федэу къэсхьыжьыгъэм ипроцентих хабзэм есэты. КІэкІэу къэпІон хъумэ, дисциплинэ хэлъэу хэбзэІахьхэр

зытыхэрэм сащыщ. Бизнесым епхыгъэ щысэхэр къыхьыхэзэ, Ритэ къы Гуагъ тызыІукІэгъэ мафэм къэлэ администрацием илъэІу агъэцакІэзэ, бзылъфыгъэхэм ямэфэкІэу гъэтхапэм и 8-м ехъу-Лэу ветеранхэм Іанэ къафызэ-Іухыгъэным зызэрэфагъэхьазырыштыгъэр. Джаш фэдэу ыпэрэ мафэми къэлэ администрацием ипащэу Михаил Черниченкэм къалэм инароднэ депутатхэм апашъхьэ иІофшІэн зэ-

рэзэхэщэгъагъэм ехьылІэгъэ илъэс отчет къызыщешІ уж ащ хэлэжьагъэхэр агъэшхэгъагъэх. Джащ фэдэү мэкІэ-макІэу зыпылъ бизнесым мылъку къеты. АщкІэ къэІуагъэмэ хъущт къэлэ администрацием зэфыщытыкІэшІум тегъэпсык Іыгъэу зэрэдэлажьэхэрэри.

ЩыІэныгъэм зэрэщыгъэпсыгъэмкІэ, цІыфхэм языгъэпсэфыгъо мафэхэр ары общественнэ гъэшхэным пыль предприятие--ынеІшфоІк ахы мех гьошхоу зыщытыр. Арышть, Къэлэшъэо Рити, ащ иІофшІэгъухэми гъэтхапэм и 8-м зыфэлэжьэщтхэ цІыфхэм ягъусэхэу Іофи (ашІэшт, амалэу шыІэхэм атегьэпсык Іыгьэуи агьэмэфэкІышт. А мазэм и 5-м, и 6-м, и 7-м хьакІэщым шызыгъэмэфэкІышт заказчикхэми Іуагъэ къадашІыгъах. Арышъ, зэкІэ тиреспубликэ щыпсэурэ бзылъфыгъэхэм ядунэе мэфэкІкІэ тафэгушІозэ, Къэлэшъэо Рити иІофшІэгъухэми тапэкІэ нахь 🔏 гъэхъэгъэ инхэр къагъэлъэгъонхэу, цІыфхэр зэрагъэразэхэрэм ренэу хагъэхъонэу афэтэІо.

СЭХЪУТЭ Нурбый.

ЕплъыкІэхэр

Тибзылъфыгъэхэм шіулъэгъуныгъэу афашіырэм ящыіэныгъэ чіыпіэу щиубытырэр ыкіи мэхьанэу ащ ратырэм ахэм ямэфэкі ехъулізу хъулъфыгъэхэр къытедгъэгущыіагъэх.

СТІАШЪУ Юр. СурэтышІ-

згъэфеди, дунаим игупчэ ар изгъэуцуагъ. СыдигъокІи адыгэ лъэпкъым бзылъфыгъэм осэшхо фешІы. Зэзэонэу зэпэуцужынгы нэбгыритІүм азыфагу бзылъфыгъэр зыдэуцокІэ, ахэр къыгъэуцущтыгъэх. Адыгэхэм ыкІи Кавказым шыпсэүхэрэм якультүрэ, льэпкъ зэфэшъхьафхэм шъхьэкІэфэныгъэ зэфашІыжынэу мешвуаш естифаливб

къыщэсэІо. Сыд фэдэрэ тхьамыкІагьо къэхъугъэми, бзылъфыгъэр ары къин зылъэгъурэр. Ары

- Апэрэу ООН-м фэгъэхьы- рэр, бзэр къэзыгъэнэжьырэр, сафэгушІо. Яунагъохэм рэхьат- бгъэцакІэрэм гу къызэрэлъитэ- бзылъфыгъэм иобразкІэ гьэ адыгэ джанэр сшІыгьагьэ. хъульфыгьэм уасэу къыфашІы- ныгъэ арыльэу, яльфыгьэхэм штыр ошІэмэ, нахь узэрегу- къагъэльэгьоныр ары. Джащ Адыгэ бзылъфыгъэ шъуашэр штыр ары зы!э ильыр. Арышъ, агъэгушІохэу шыІэнхэу са- гьуштым ушыль ШІульэгьуныгъэ фэд театрэри. Рольхэр къабзылъфыгъэм мэхьанэшхо иІ. ЗекІокІэ дахэхэм язехьакІоу щытышъ, бзылъфыгъэхэр дгъэльэпІэнхэ фае.

КЪЭЛЭКЪУТЭКЪО Казбек. Адыгэ республикэ сымэджэщым иврач шъхьаІ:

– Тэ тиІофшІэнкІэ нахьыбэу тызыхэтхэр бзыльфыгъэх. СымаджэхэмкІэ ахэр гуІэтыпІэу устугк мехестифалыва житыш тшІы зыхъукІэ, тызыпІугьэ ныр ары апэу сыгу къэкІырэр. Ар фици из уени Ілемутефпересина къыпфыщытыщтэп. Уянэ шІульэгьоу фэпшІырэр гъунэнчъ, ущэІэфэкІэ ащ уфэраз. Бзылъфыгъэхэр тянэх, тшыпхъух, тишъхьэгъусэх ыкІи тисабыих.

унагьом фэсакъырэр, ащ иль Ахэр бгьэльэп Энхэу щыт. Зэк Іэ гьэр ары. Ащ узэрэщытым на- блэр зыпштэк Іэ, актерскэ шэн-хабзэхэр къэзыухъумэхэ- бзылъфыгъэхэм мы мэфэк ымк Іэ хьи нахыш Іу ухъун фаеу уеш Іы, пшъэрыльэу я Іэр адыгэ фэлъаІо. СиІофшІэгъухэм зыпыль Іофым къарыоу халъхьэрэм шІукІэ къафигъэзэжьынэу, агу дэгъугъэу илъыр къадэхъунэу афэсэІо.

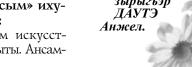
ХЪУАЖЪ Рэмэзан. Адыгэ Республикэм исурэтышІхэм я Союз итхьамат:

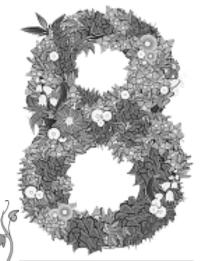
Анахьыбэрэ тхакІохэм ыкІи сурэтышІхэм шІульэгьуныгъэм зыфагъазэ. Ар къызынэмысыгьэ цІыф щыІэп сІоми сыхэмыукъон фэдэу къысщэхъу. Хъулъфыгъэм шІу ешІэмэ нахышІүр нахь дэгъүжьыр бзылъфыгъэм фегьазэ. А зэкІэри шІульэгъуныгьэр ары къызыхэкІырэр. ПшІэрэм шэпхъэ гъэнэфагъэ къезытырэр бзылъфышъыпкъэр ылъапсэу, хъулъфыгъэмрэ бзылъфыгъэмрэ зэгуры Іоныгъэ зэдагъотыгъэу зэдыщыІэхэмэ, ядунэе тетыкІэ мыхьаулыягьэу сэ къысшІошІы. Мы мэфэ гупсэмкІэ тиреспубликэ шыпсэурэ бзыльфыгьэхэм сафэгушІо. ЯгьашІэ ренэу гъэк Гэрэк Гагъэу, ежьыхэр зэрэгугъэхэу хъулъфыгъэхэм зыкъагъэштыпкъэжьэу, агу къыдэтщэен амал тиІэу шыІэнхэу афэсэІо.

КЪУЛЭ Мыхьамэт. Адыгэ Республикэм и Къэралыгьо Академическэ къэшъокІо ансамблэу «Налмэсым» ихудожественнэ пащ:

- Бзылъфыгъэхэм искусствэм чІыпІэшхо щаубыты. Ансам-ехалпаж еТмужкие ехиТш рэм ашІошъ агъэхъуным пае ашІэрэр бэ. Бзылъфыгъэхэр тыкъэзгъэхъугъэхэу, псэ къытпызыгъэк Гагъэхэр арых. ТищыІэныгъэ гъэтхэ къэгъагъэм фэдэу хэтых. 🛚 Ахэр тэгьэльапІэх ыкІи шІу еІлефам Ілефем Р. хуатеалет бзылъфыгъэхэм сафэгушІо. ЯгъашІэ дэхэ зэпытэу, уенеІлуахкая деІици уоалед афэсэІо.

Непэ зигугъу къэтшІы тшІоигьор Теуцожь районымкІэ агъэкощыгъэ къуаджэу Шыхьанчэрыехьаблэ ипштэштээ п Гугьэу, зэошхор къызежьэм илъэс 20 нахь ымыныбжьэу ащи, текІоныгъэр къыдахыфэ дзэм хэтыгьэу, ильэсиплІ фэдизым адыгэ цІыф темыплъэу ащ къин щызылъэгъугъэу, нэужым Гъобэкъуае зинасып кънщикІыгьэ ГъукІэлІ Зулихъан ары. Ащ бэмышІэу зызыГутэгьакІэм, ыпхъу нахьыкІэу Эммэ иІэпыІэгьоу илъэс 90-м ехъу зыныбжь адыгэ нью дзэкІолІ лІыхъужъым гъэшІэгьоныбэ къытфиІотагь.

- Шыхьанчэрыехьаблэ чІыпІэ дэхэ дэдэщтыгъ, къырегъажьэ Зулихъан. — Анахь мэкъумэщыш Гэ лэжьакІоу ащ дэсыгъэхэ Мамый Титыурэ Долэтхъанрэ яунагъо сыкъихъухьагъ. Зэшыпхъуищырэ зэшитІурэ тыхъущтыгъ. Сятэ зэлІэм илъэситІу сыныбжынгь. Сятэшыри, ащ ишъхьэгъуси

ядунай захъожьым ахэм пшъэшъищэу къакІэныгъэхэри сянэ тхьамык І у Долэтхъан тадэжь къыщэжынгыгыж. Пшъэшъитфы-/ ри зэдигъэпшъэшъагъэx, дигъэкІонхэ ылъэкІыгъ.

ЕтІанэ сшынахыжьэу Андзаур заом ащи щыфэхыгъ. Ащ икІэлитІуи тянэ кънщэжьыхи ыпІужьыгъагъэх, ригъэджагъэх. Джащ фэдизым тянэ иІэпыІэгъугъэр, унагьор зезыхьагьэр сшынахьыжъэу СултІан ары. Нэужым Андзаур илъфыгъитІу еджэгьэшхо хъугъагъэх — Розэ врач бэлахьэу, Кимэ зэлъашІэрэ псэолъэшІэу Краснодар дэсыгъэх.

Сэ ПчыхьалІыкъуае сы-8-рэ классыр къэсыухыгъ. Къыздеджэщтыгъэх хэу Лъэустэн Нюсэ, ШъхьакІумыдэ Хьабидэт, Мамый Тайбат, Лъэустэн ХъуцІыкІу, Къэдэ Айтэч. БэкІае тыхъущтыгъ. Тызэхэтэу тызэрэгъэчэфызэ лъэсэу тыкІощтыгь, тыныбжыкІагь, тытхъэжьыщтыгъ.

ЕджапІэр къызысэухым заор къежьагъэти чылэм сыдэсыгъ. Общественнэ ІофшІэнхэм сахэлэжьэныр

сикІэсагъ. Арын фае а лъэхъаным къуаджэм иныбжьыкІэхэм пащэ сазкІафашІыгъагъэр комсоргэу сыхадзыгъагъ. ДэГъэтхапэм и 8-ф – б3ылъфыгъэхэм я Дунэе маф

хэк аеу Іофш Іэнхэр зэхат цэхэу, тикъоджэ цІыкІу иныбжыкІэхэмкІэ тызэхахьэу, зын къылъфыгъэм фэдэу тызэхэтэу, тызэрэгьэчэфэу едгъэжьэгъагъ. Ау тигушІуагьо ыгъэкІосагъ зэошхоу къежьагъэм. Тичылэ кІалэхэр бэу дащыщтыгъэх. Ахэм ахэфагъ сшынахьыжъэу Андзаур.

1942-рэ илъэсым имэзэе мазэ сэри чэзыур къызнэсыгъ. Сигъусагъэх тичылэ пшъашъэхэу Мамый Тайбатрэ Къэбэртэе Гощэгьыгьымрэ. Комсомолым тыхэтэу, колхоз ІофшІэнхэм чанэу тахэлажьэу щытыгъэти, заом тыращэжьагь. Уадыгэ пшъэшъэжъыеу зэошхоу кІорэм ухэхьаныр сэмэркъэугъэп. Сянэ тхьамыкІэр зэкошъо-

<u>Гъу.З:</u> ЗэкІэ сызхэтхэ дзэкІолІхэм ашІэрэр адасшІэштыгь. Сэ автомашинэм ит зениткэу къытшъхьарыбыбэхэрэ самолетхэм загъэчэрэгъузэ зэряохэрэм якомандир сыригодзагъ. Ащ ищыкІэгъэ патронхэр есхым Гэштыгъэх. Тизэо гъогухэр къиныгъэх. Нэмыц самолетхэм бомбэхэр къыттырапхъанкІэщтыгъэ. Чылагьохэм мэшІошхо адэльэу тябгъук Іощтыгъ, лэжьыгьэ хьасэшхохэр машІом зэлъиштагъэу стыщтыгъэх. Натрыф сэмэшхор унэм нахь лъагэү машІом зэльиштагьэу тапэ къызэрифэгъагъэр сщыгъупшэрэп. ТикІэлэ ныбжыыкІэхэу, ныбджэгъу тфэхъугъэхэ пшъэшъэ дахэхэу хэк Годагъэхэр макІэп. Ахэм машэхэр афыта-

Зэрэчылэу тищагу дэтыгь. Джа Къужъэе мафэм дэжь щагъэмэфэкІыгъагъ.

Ащ ыуж сызфэежь щыІагьэп. Седжэнэу сыфэежьыгьэп. Сянэ а тхьамык Гэгъо отэрыр фэмыщэчыгъэу къычІэкІын, бэ темышІ у идунай ыхъожьыгъ. Районым, къоджэ Советым япащэхэр бэрэ сауж итыгьэх сырагъаджэ, сызыфэе горэ къысфашІэ ашІоигъоу. Ау зыми сыфэежьыгъэп...

Зулихъан зэо ужым тучантесэу ІофшІэныр ригъэжьагъ. Общественнэ ІофшІэнхэми ахэлэжьагь. ПчыхьэлІыкъое къоджэ Советым идепутатэу, Теуцожь район судым изаседателэу илъэсыбэрэ ар шытыгь. 1958-рэ илъэсым крайпотребкооперацием изэфэсэу шы Іагьэм иделегатыгь.

1959-рэ илъэсым унагъо ихьагь. Шъхьэгъусэ фэхъугъэр Гъобэкъуае икІэлэ лэжьакІоу ГъукІэлІ Арамбый. НэбгыритІуми тучантесэу илъэсыбэрэ Іоф зэдашІагъ. Арамбый идунай ыхъожьыгъ, Зулихъан пенсием щыІ. ЛъфыгьитІоу зэдагьотыгьэр адыгагьэр ягунэсэу дахэу зэдапІугьэх, рагьэджагьэх. Апхъу нахымжъэу Риммэ медучилищыр къыухыгъ, Къатмэ яныс, Гъобэкъое еджапІэм фельдшерэу иІ. Ащ къыкІэльыкІорэ Эммэ Московскэ мэзтехническэ институтыр къыухыгъ, илъэсыбэрэ Краснодар дэт мебелышІ фабрикэм ицех ипащэу Іоф ышІагъ. Янэ ынаІэ тетын фаеу зыщыхъугъэм къыщегъэжьагъэу ІофшІэныр ыгъэтІыльыжый къуаджэм къэкІожьыгъ. Джы илъэсих хъугъэу ащ лъэхэс.

— Сыадыгэ пшъэшъэ ныбжыкІэ цІыкІоу зэо гьогум сытехьи, къинэу спэкІэкІыгъэр къэІотэжьыгъуай, — икІэухым къытиІуагъ Зулихъан, — къинэу слъэгъугъэр бэ. Бгъэхэлъхьэ льапІэу къысатыгьагьэхэри сшІомыІофхэзэ кІалэхэм агъэк Годыгъэх. Ауми медаль зыбгъупшІ сиІ. Ахэм ащыщых медальхэу «За оборону Кавказа», «За Победу над Германией» зыфи Гохэрэр, Георгий Жуковым имедаль, нэмык Іыби. Ау гукъаор непэ зыми тызэрэшІомыІофыр ары.

— Сянэ хабзэм иІэпыІэгъу имыщык Іагьэу щытэп, — къыхэгущыІэ ипшъэшъэ нахыыкІэу лъэхэс Эммэ. — Ащ пае районми республикэми сащы Іагъ. Ау зыгорэми къыдде Гэнэу ыІуагьэп. Тэ машини уни тІорэп. Тызыфэе закъор къоджэ унэу тиІэр тфызэтырагьэпсыхьаныр ары. Сянэ жъы хъугъэ, ышъхьэ ежь зэрэфаеу зэрихьажьыныр къин къыщэхъу. Сомэ мин 13-у ащ къыратырэмкІэ нэбгыритІүм тышыІ. Газым, псым, электричествэм, Іэзэгъу уц уасэхэм апэІухьэрэр бэ, тфикъухэрэп.

НЭХЭЕ Рэмэзан. Сурэтыр итыр: ГъукІэлІ Зулихъан.

Адыгэ пшъашъэм изоос осеп типолк нэсыгь.

-вахашеаги ашыалем евиажо Іум тес. Сэри гукІэ сэгъы сянэ къесымыгъашІэу.

КүзэкІэтымкІэ пшъэшъищым ПчыхьалІыкъое къоджэ Советым, етІанэ Пэнэжьыкъое военкоматым тынагъэсыгъ. Ащ Иваненко Моте гъусэ къащытфашІыгъагъ. Нэужым комсомолым ирайком исекретарыштыгъэу Чэсэбый Пыикъо автомашинэкІэ нэбгыриплІым Краснодар тищагъ. Комиссием тызиуплъэкІукІэ, сичылэгъу пшъэшъитІур пхырыкІырэп, ахэм къарагъэгъэзэжьышъ, сэрырэ Мотерэ краим ирайонхэм къаращыгъэхэ урыс пшъашъэхэм тахэтэу уарзэр зэрылъ вагонхэмкІэ Баку тынагъэсы.

Сэ зыр ары адыгэ пшъашъэу ахэтыгъэр. Пыикъо ти Гахьылэу шытыгъэти, Баку тызынегъэсым сакъы ихыжыынышъ сыкъыздищэжьын сшІошІыштығъ. Ар хэгъэкІи, зыкъысІуимыгъакІэу, зыкъигъэбылъи къэкІожьыгъагъ.

Сэ я 654-рэ зенитнэ-артиллерийскэ полкым связистэу сыхэфагъ. Чэщырэ чІыдагьэр къызшычІашыхэрэр къэдгъэгъунэщтыгъэ, мафэрэ связистэу тырагъаджэщтыгъэ. Ренэу сынаІэ зытезгьэтыжыштыгьэ, сызфэсакъыжьыщтыгъэ, кІозэ, 1941-рэ илъэсым я сипшъэрыльхэр згъэцакІэщтыгъэх, сищытхъу язгъаІощтыгъэ, сызыщыщ аъэпкъыр къызэрахэзгъэщыщтым сыпылъыгъ.

Чэш горэм къысэхъул Ізгъагъэр сщыгъупшэрэп. Тыгъолыжынгы дэхэк аеу хэкІотагъэу дзэкІолІэу къысшъхьащытым «Тов. Мамый, къэтэдж, штабым кънщыожэх» зэриІорэр зэхэсэхы. СыгучІэ изыгь. Штабым сызынэсым чэщым хъугъэр къызгуры Іуагъ. Связыр чІыпІэ горэм щызэпытхъыгъ. А чэщым дежурствэр зыхыыцтыгьэ пшъашъэм ар зы--остист фестистинци тынышъ, зэпишІэжьынэу агъэкІонэу зыраІом, щынэм ді. Ащ жылық уелжемен ычІыпІэкІэ сэ сатІупщыгь. Чэщ мэзах, нэм къыкІэІабэрэр плъэгъурэп. Чъы Гэк Гаеу къе-

щхыщтыгъ. Автоматри, патронташри, противогазри, зэк Гэ датыш уеныалып мыІлоГлекд сІыгьэу, гъучІычыр зыщызэпычыгьэри сымышІэу, гьогум сы-

Кабелыр сІыгъэу сырыкІощтыгъ. Километрэ пчъагъэу сызэрэк Іуагъэри сымыш Іэу къэзгъотыгъ, зэкІэ къызэпысшІэжьи, штабым телефонымкІэ сыкъытеуи, сызфагъэк Іуагъэр къызэрэзгъэцэк Гагъэр къяс Гуи къэзгъэзэжьыгъ. ТІэкІурэ кабелыр сІыгъэу сыкъэкІуагъэу сымышІахэу ар сІэкІэкІи, сыгъощагъ. Ощх-ос зэхэтми сыздэк Іожьы штыр сигьаш Іэрэп. Сизакъу, сэгъы. «Я си Алахь, мы чІыпІэ къиным сихыжьыба» сэІо. ШхончымкІи зытІо-зыщэ сыуагь, ау зи джэуап згъотыгьэп. ЕтІанэ нэфшъагьом нэфынэ горэхэр къэлъагъохэ зэхъум (чэщырэ прожекторхэм Іоф арагъашІэштыгъэп), сщыгъыр зэкІэ зэхэуцІыныхьагьэу ерагъэу частым сыкъэкІожьыгъагъ. Чэщым пшъэрылъэу къысфашІыгъэр зэрэзгъэцэкІагъэм фэшІ орден горэ къысатыгъагъ. Ау ар зыфэдагъэр къэсшІэжьырэп.

1944-рэ илъэсым игъатх. Чэщым тревогэкІэ къагьэтэджхэшъ къагъэуцух. Яшинелхэри, яшхончхэри, япротивогазхэри апыльых. АцІэ, альэкъуацІэ, зыщыщхэр зытетхэгъэ тхьапэхэр патрон горэхэм арылъэу гимнастеркэ джыбэхэм арарагъалъхьэхэшъ ращажьэх. Нэмыц техакІохэр зэкІафэхэзэ, Кавказыр шъхьафит ашІыжьэу рагьажьэ. Джы сызыхэт хъугъагъэр я 527-рэ зенитнэ-артиллерийскэ полкыр ары.

· «А Тхьэр къысауи, сыадыгэ пшъэшъэ закъоу сахэт», сыгукІэ сэІо. — Осетием щыщ пшъэшъитІу тигъусагъэ шъхьае, ахэми адыгабзэ ашІэрэп. Джаущтэу зэо гьогум тытетэу Ростов-на-Дону, Краснодар, Донецкэ, Днепропетровскэ, Одессэ шъхьафит тшІыжьыгъэх.

Корр.: КъызэрэпІорэмкІэ, илъэситІу фэдизрэ дзэу заорэм ухэтыгъ, сыд фэдэу а уахътэр угу къэкІыжьыра?

~~-~~

гьэтІымэ, дгъэтІыльыхэзэ Одессэ

Ащ тызынэсым апэу адыгэ цІыф сыІукІэнэу зэрэхъугьагьэр сщыгъупшэрэп. Мафэ горэм тикомандир къысе о тич впІэгъу кІалэ горэ къызэрэслъыхъурэр. Ащ ыпэрэ мафэм тищыгъыныжъ тІэкІухэр дгыкІыхи пытлъэгъэхэ къодыеу, нэмыцхэм ясамолетхэр къытшъхьарыхьэхи щыбзэм фэдэу гъонэ-санэ ашІыгъэх. КІэлэ хьакІ у къысфэкІ уагъэм «СыкъэпшТэжьырэба, Цуц (мы цІэри тиунагьо къыщыса Гощтыгь), сэ Очэпщые сыщыщ, Пщыдатэкъо Мэдин, уянэшыпхъум ыпхъу сырикІал» eIo. Илъэс пчъагъэм зэхэсымыхыгъэ адығабзэмкІэ къыздэгушыІэшъ зэр-мыр сыхъугъ.

Корр.: Одессэ бэрэ шъудэсыгъа!

<u>Гъу. 3.</u>: Заор зэраухыгъэр джары зыщытш агъэр. Ащыгъум чІыунэхэм тачІэсыгъ. Чэщым текІоныгъэр къызэрэдэтхыгъэр къызытаІом тыгу ихъыкІыгъэр къэсэмыгъаІу. Тэгъы, ІаплІ зэтэщэкІы, тэгушІо. А лъэхъаным силъэпкъ щыщ горэм сыбзэкІэ сигушІуагьо дэзгощынэу, сыдэгущыІэнэу згъотыгъагъэмэ нахьыбэ сыфэягъэп.

Корр.: Адэ, Зулихъан, дзэу заорэм ухэтэу Баку щебгъажьи, Одессэ узынэсым сыд фэдэ бгъэхалъхьэха къыпфагъэшъошагъэхэр?

<u>Гъу. 3.</u>: Бгъэхэльхьэ льап Гэхэри сиІэхэу 1945-рэ илъэсым ибэдзэогъу мазэ сикъоджэ гупсэу Шыхьанчэрыехьаблэ сыкъыдэхьажьыгъагъ. Зэрэчылэу Псэажед мыждымест слпуск къыщыспэгъокІыгъагъ. Дзэ щыгъынхэр сщыгъхэу, вещмешокыр сакІыб ильэу, бгьэхэльхьэ лъапІэхэр схэлъхэу сикъоджэгъухэм сыкъызахэхьажьым сыгу зэрэхъугьагьэр къэсэмыгьэІожь. Сэри сэгъы, ежьхэри мэгъых, ІаплІ къысащэкІы.

Къужъэе маф тІоу тиунэ пэчІынатІэу щыт чъыгым сыкъызыІуащэжьым сянэ тхьамыкІэр лъапцІэу, къэмыкІожьышьоу чыгым еусэигьэу шыт. Аш зыжэхэсыдзи къысэхъулІагъэри къэсшІэжьырэп. Унэм сыращэжьи, пэкІорым сырагъэгъолъхьагъ. Сянэ тхьамыкІэр зэгоутэу мэгьогы, зэрэчылэу къыстебэнагъ. КъэІожьыгъуай ащ щыхъугъэр.

Makb

Гъэтхапэм и 8-р – бЗылъфыгъэхэм я Дунэе маф

Оры, си Нан, сызыфэныкъор

Къысфэхымэп сэ зыкІи мы дунаишхор, шІугьо пстэумкІэ къысэтэ: ичІыгу сегьашІо, ижь сефапэ, ипс сегьатхъэ. СызкІэхъопсэу сшІоигьор згьотыгьэ — шъуи сшІыгьэ, ли стехъуагь. Сахэныгьэп къэрари, акъыли, шІэныгъи, насып гушІуагъуи.

Ауми сыбаеп..., уси Іэжьэпышъ - сыныкъу, сыпфэныкъу, си Нан. СигулъэчІэ нэшхъэй мэфэ пщэгьо Іужъубэу мы чІылъэм шъхьащытыр. Тыгъэр гохь чэфыбзэу анахь къызщишІэтыкІырэми, инэфи сфэмакІ, ифаби къызнэсырэп. О уигукІэгъу, уиІаплІ ин, о уишъаб сэ непи бэшІагъэу сымысабыижьэу, сымыкІэлэцІыкІужьыми сызфэныкъор. Арыба зыкІаІуагъэр — «ныр — дунаим икІэльэныкъу». Уинэплъэгъу хьалэл зэІу-

хыгъэу, схэлъ пкъынэ-лынэр зэкІэ такъикъыпэм зыгъэкІэжьэу, зыгъэрэхьатыжьыщтыгъэм, уигущыІэ закъоу спсэ зыгъэгушІоу, сыгу зыгъэжъужьэу скІэрытыгьэм, уижьыкьэщэ тынчэу сызгъэгупсэфыщтыгъэм, уи І эш І угъэ ин сапэ І апчъэшъ сыныкъу, сыпфэныкъу.

Жьы фыртынэжъ ябгэу джа сфэныкъом сызэредзэ, сеутхыпкІы, сеупцІэны. Чъыем анахь сыфэлІагьэу напІэхэр къысшІуефэххэми, сипкІыхьэр оры.

Гупсэф рэхьатэу, зэк Тэүпк Гэгъэ шІыкІашІоу санэІу укъеуцо. Уищхыпэ шъабэ пІупшІак і э зэрэтель, нитІум къакІэщырэ гукІэгъу-ІэшІугъэми къыщыкІагьэп — сыоплъэкІырэп. Зэрэуихабзэу, остыгьэ папкІэу, нэф Іушъабэу унэ пчэгум уит, еокІукІы, уиІофыбэ зэпымыч нэфмышъэу ошІэ. ПшъхьэкІи сыдигъуи угъэцэк Іагъ. Унэр гуІэтыпІ, зэІугъэкІотыгъ, пщэрыхьэмэ ІэшІум уегъэшхэкІы. Ори узэкІэупкІэгъэ Іэдэб. Шъхьац кІыхьэ зэголъэкІыкІыгъэр тежьыхьэпагъэу дахэу кІзутІэрэхъагъ. Іэ нэсыгъэр умышІэнэу, сурэтшІыгъэу, пщыгь щыгъыныр къыозэгъы, хьакІакІо ежьагъэм фэдэу, ренэу уІугьэ-шІыгь. ГушыІэнчъэу тызэІопльэ, тызэгүрэІо; мэкъэнчъэу укъысэдэхашІэ — сщиз схэхъожьы; къносІуатэмэ сшІоигьор сам, гъуни-нэзи иІэп. Сыгу илъ пстэум о бэшІагъэу уащыгъуазэу а зэкІэ къысфызэ-

Уйджэуап пэпчь, уинэплъэгъу, уигущыІэ закъуи сэркІэ къабыл зыкъэсэгьотыжьы. Мы дунэешхом оры шІошъхъуныгъэр фэсэзгъэшІыгъэр, си Нан.

Іхыпхъ

Чъыер унэгу къыкІэтэкъоу, шъхьахынэу зыбгъазэу е нахэр зэхэхьагъэу, гумыш Гуныгъэр къыпхэщыгъэу сшІэжьырэп. Тэ, уисабыйхэм, пае, уиунагьо пае Алахьталэм кІочІэ шъхьаф къыуитыгъэм фэдагъ. Тэ, уибын пшъэшъитфым, нэмыкІ нахымж гупсэу уиІэхэр зэрахэтэу, тыбгъэгушхоным, тыбгъэнасыпышІоным нахь мурад уимы Гагъэу къысщэхъужьы. Іульхьэ лыи, гьэпсэфыпэ такъикъи зэупэсыжьыщтыгьэп.

Бэрэ, бэрэ уиорэд мэкъэ гохь зэщиз стхьакІумэ къеуцожьы. ЩыІэныгъэм узэрэфэразэм ишыхьатэу мэкъамэхэр кІэпІукІыштыгь. Тэри тыпкІэдэІүкІызэ, нахыжъхэр макІэу къежънухэу адыгэ орэдыжъхэр финасхет ехеститиципеТиив сыдэу шІэгъуагъа! Ащ фэдэ сыхьатхэр мэфэкІ фэбагъэх, гьэсэк Іэ шэпхъагъэх.

УсеІэфэ тэмэ лые къызгокІагьэу сыпсынкІагь, сычэфыгь, сызщыгушхук Іыжьэу сыльэшыгь, сыльэгагь — джы сыныкъу – сыпфэныкъу.

... Тыгъэри пшъыгъэу джы бэрэ пшэхэм акъокІуадэ, ащи фэныкъуагъэ иІэу къычІэкІын.

щы Гак Гэри зэмышъогъуишъ, цІыфхэри шъхьэрышъхьэм нахь екІужьых...

Уихэбзэ-бзыпхъи, уипсэлъэ къабзи, уибзыльфыгъэгъэ шІыкІи, къэгъагъэм, къэкІырэ лъэпкъхэм псыр зэрэраштоу, уильфыгъэхэм зыхатщэщтыгъ. Тыпщыщэу, о тыкъыпхэк Іыгъэти, хьалэлэу къытэптыгъэ фабэм тигъэщэлъыгъ, цІыфы тыхъугъ. О шІоу пхэлъыгъэ пстэур къытхэмыфэжьыгъэми, къэрарым мэхьанэ фэтэшІы, цІыфыгьэнчъагьэм зы-

Сыдэу, си Нан, хэткІи е сыдым фэшІыми уилъэкІи, уищэІагъи ин дэдагъэха?! Къин горэ ощэчэуи ныбжьи хэти ыльытагьэп. А уахътэм узэмыжэгъэхэ онтэгъугъэ жъалымыгъэр щыІэныгъэм къыІозыми сшІэщтыгьэп сэри.

Непэ хэти тфэмакІэр щэІагъ, зэфэсакъыжьныгь, гукІэгьу. Ары. Лъэхъанми, гъашІэми шапхъэ еатафенеат еахпы і не Ік зыдаІыгъ, арышъ, къякІущт пхъэнкІакІэми уфэхьазырын фае.

ПшІэрэм къыкІэкІоцтым удегупшысэныр апэрэй – оркІи гуапэу, нэмыкІхэмкІи тхъагьо хэльэу. Ары о тызэрэбгъэсагъэр, си Нан.

Мы дунаир — дунай дах,

Αщ игупчэу

инэфы-

пІэр

Ныр ары. Ащ иакъыл, игулъыт, игупсэф лъэпкъыр зэзгъэу-

псэх, типытапІэх, тицы-

льапІэр зыІэтыгьэхэм, зыІэтыхэрэм шъхьэкІафэ афэтэжъугъэшІ, зэряфэшъуашэў тафэжъугьэгумэкІ, талъыжъугъакІу, такІэжъугъэупчІ, тэжъугъэгъэгушІох; къалэжьыгь, атефэшъ ащ фэдэ лъытэныгъэр. Хэти зерэмыгъэгужъу, ерэужьыр! Ныр гущы Гэнчъэў зыфэныкъор, зыпапльэрэр сыдигьуи ильфыгъэшъ.

МАМЫРЫКЪО

Ламыкъо Ларисэ Нурбый раригъэгьотыхэрэм, Іофэу зыщыт Хьатыгъужъыкъое гурыт еджапІэм биологиемкІэ икІэлэегьаджэу Іоф зыщишІэрэр илъэс 20 хъугъэ. 1983-рэ илъэсым Адыгэ къэралыгъо кІэлэегъэджэ институтыр ащ къыухыгъ. ХьакІэмзые гурыт еджапІэм, нэужым Хьакурынэхьаблэ дэт еджэп Гэ-интернатым

кІэлэегъаджэу Іоф ащишІагъ. Къыхихыгъэ сэнэхьатым зэрэфэшъыпкъэм, ригьэджэрэ кІэлэеджакІохэм ш І эныгъэ куухэр

ыпхъум Хьаткъо Ахьмэд ыцІэкІэ пылъым хэшІыкІ зэрэфыриІэм яшыхьатэу АР-м и Къэралыгьо Совет — Хасэм, АР-м гьэсэныгъэмрэ наукэмрэкІэ и Министерствэ, Шэуджэн районым иадминистрацие гьэсэныгъэмк Іэ и ГъэІорышІапІэ я Щытхъу -ысх уоІтым-уєвим дехалыхт фагъэшъошагъэх.

– Ебгъэджэрэ кІэлэеджакІохэм шІэныгъэ дэгъухэр яптынхэм пае ори умышъхьахэу Іоф зыдэпшІэжьын фае. Предметэу ябгъэхьырэр кІэлэеджакІохэм ашІогъэшІэгъоныным пае тхылык Іэхэм, егъэджэнымк Іэ методикэ пэрытхэу къежьагъэхэм зафэбгъэнэІосэн фае. Уахътэм къызыдихырэ зэхъокІыныгъэхэм гу алъыптэзэ

уиІофшІэни ахэм акІэбгъэхьаныр ищыкІагь, — elo Ламыкъо Ларисэ.

ШъыпкъэмкІэ, къыдэхъу зэкІэ ахэр мы кІэлэегъаджэм. Ларисэ иІофшІэнкІэ анахьэу ынаІэ зытыригьэтырэ льэныкъо шъхьаІэхэм ащыщ урокым пэшІорыгъэшье уетшеты аккаты даны аккаты даны аккаты даны аккаты даны аккаты ак зырыныр. Ащ пае кІэлэеджакІохэм къафиІотэщт материалыр ежь-ежьырэу ымыупкІэпкІэу, анахь узыфэсакъын фэе Іофыгъохэр ымыгъэнафэлэцІыкІухэр темэу нэІуасэ зыфишІыштхэм гурыІогъуаеу къащыхъущт къышІошІырэ чІыпІэхэр къыгъотыхэзэ шІэныгъэ аритыныр хабзэ фэ-

— Биологиер наукэ гъэ--фелии мелине ШыГыныгым ишъэф хэр зэкІэ ащ къызэхефых. Псэушъхьэхэм, цІыфым, къэкІыхэрэм ядунай фэгъэхьыгъэу бэ узыщигъэгъуазэрэр. Езгъэджэрэ кІэлэеджакІохэм ащыщыбэмэ ар агу рехьы. Сы--еІшест єІрпу ехестежимеє гъонхэр ахэм къысатыхэу джэуапхэр къафэзгьотыхэ зыхъукІэ, сэнэхьат гъогоу къыхэсхыгъэу, сищыІэныгъэ щыщ хъугъэр пкІэнчъэ зэрэмыхъугъэр зыдысагъэшІэжьы. Анэ цІыкІухэр зечьэхэу, къадэхъугъэхэм агъэрэзагъэхэу гушІохэ зыхъукІэ сэри садэгушІо, къе уатэ Ламыкъо Ларисэ.

Ларисэ ригъэджэрэ кІэлэеджакІохэм кІуачІэу ахилъ--афиал миаже еТлуІш дедеах гьэзэжьы. Ар щысэхэмкІэ къэбтээшыпкъэжын пльэкІыщт. Ащ икІэлэеджакІохэу биологиер зикІасэхэм республикэ ыкІи район олимпиадэхэм текІоныгъэхэр къащыдахых. хэү классым ихьащтэп. КІэ- Ильэс пчъагьэ хъугьэү Адыгэ республикэ кІэлэцІыкІу эколого-биологическэ гупчэм зэпхыныгъэхэр дыриГэү Ларисэ ригъэджэрэ кІэлэеджакІохэр ащ зэхищэрэ научнэ-практическэ конференциехэм чанэу ахэлажьэх. БиологиемкІэ, экологиемкІэ, тыкъэзыуцухьэрэ дунаир къэухъумэгъэнымк Іэ зэхащэрэ зэнэкъокъухэм хагъэунэфыкІырэ чІыпІэхэр къащыдахых. Тишъолъыр имызакъоу, Сорос ыцІэкІэ зэхащэрэ дунэе заочнэ олимпиадэм Ларисэ икІэлэеджакІохэр хэлэжьагъэх.

Исэнэхьатк І э ухьазырыныгъэ ин зэриІэр къеушыхьаты кІэлэегъэджэнымкІэ Ларисэ опытэу иІэр зэфахыысыжынгыу, нэмык КІэлэегъаджэхэр рагъэгъозэнхэ зэралъэк Іыштыр. Джащ фэдэу Урысые фестивалэу «Урок зэІухыгъ» зыфиІорэм ар хэлажьи дипломрэ сертификатрэ къыратыжьыгъэх.

Ларисэ ипредмет хэшІыкІышхо зэрэфыриІэр къегьэльагьо 2001-рэ илъэсым кънщегъэжьагъэу ащ ригъэджэгъэ кІэлэеджэкІо нэб- 🙇 гырэ 56-мэ биологиемкІэ зэтыгъо экзаменхэр зэратыгъэр. Ащ ригъэджагъэхэр непэ Краснодар медакадещыІэм, Адыгэ къэралыгъо университетым, Мыекъопэ технологическэ университетым, медицинэ колледжым ястудентых.

Ламыкъо Ларисэ фэдэ бзылъфыгъэхэм сыдигъуи шыугшефк дехад угхтыш. Ахэм ямэфэк Гэу къэблагъэрэм пае псауныгъэ пытэ иІэу, ригъаджэхэрэм бэрэ агъэгушІонэу тыфэльаІо.

ЕЛБЭШЭ Руслъан. Сурэтым

итыр: Ламыкъо Ларис.

Мы гупшысэр пстэуми

акІыІу къэхъугъ бэмышІэу

нэІуасэ сызыфэхъугъэ, гущы-

Іэгьу кІэкІ зыдысиІэгьэ бзыль-

фыгъэ гохьэу Іэдэб дахэ зы-

мужже инжето объета под межет и мужжет и мужжет

Ар Адыгэ республикэ клини-

ческэ сымэджэщым илъэс

39-рэ хъугъэу операционнэ

медсестрау шылэжьэрэ Гос-

тэкъо Аминэт ары. Ащ фэ-

диз илъэс пчъагъэм зы Іоф-

шІапІэм уІутыгъэ хъумэ,

ппшъэ ифагъэр бэу плъы-

тэу, узыщытхъужьыни плъэ-

кІышт. Ау ащ фэдэ гуцаф

гори Аминэт тигъэшІыгъэп,

«къыстефэрэр сшІагъэ, си-

пшъэрылъхэр зэрэсфэлъэк Ізу

згьэцэкІагьэх» — джары изэ-

фэхьысыжьхэр. Ау а гущыІэ

-ыши мыфыІн мехоІяндеєная

-olп «атылышылы» тlo-

Улапэ кънщыхъгъ. Ятэ сэ-

къатныгъэ иІэу Хэгъэгу зэо-

-ытыш уеалыажыГыжы мохш

гъэти, илъэсий нахыыбэ ыгъэ-

Аминэт 1951-рэ илъэсым

ми хъущт.

Гъэтхапэм и 8-p — 63ылъфыгъэхэм я Дунэе маф

БэмыІо башІ -елшелшп, пелиажеІш

жъыемрэ нымрэ язакъоу къэнагъэх. ЕджапІэм ичІэхьагъу къызэсым, зы илъэсырэ Аминэт къуаджэм щеджагь, «подготовительнэ» зыфаІощтыгъэ классыр ащ къызыщеухым, Мыекъуапэ дэт еджэпІэ интернатым

(джы республикэ гимназием) къагъэк Іуагъ. Я 8-рэ классым ыуж пшъэшъэжънер Мыекъопэ медучилищым ифельдшер отделение 1968-рэ илъэсым чІэ-

— А сэнэхьатыр къыхэсхыным зыгорэм сыфигъэхьазырыгъэу, сырищэ-

лІагъэу щытэп, — eIo Аминэт, — сыгу рихьыщтыгъэх халат фыжьхэр зыщыгъэу -уахефа уатеПапеІ мехфиІц хэрэр. Ары бэрэ семыгупшысэу училищым сызыкІэкІуагъэр. ЫкІи ар къызысыухыгьэ 1971-рэ ильэсым къыщегьэжьагьэу мы сымэджэщым

Аминэт ныкъылъфыгъэхэр иІагьэх, ау ахэр джыри цІыкІухэзэ дунаим зэрехыжьы--ост мэнскиесип дехест гоу, сэнэхьатэу къыхихыщтым теубытэгьэшхо фезыгьэшІыгьэхэм ащышыгьэнкІи хъушт, а гупшысэм нэужыІокІэ къы-

Іоф щысэшІэ.

фэкІуагъэу щытми. ЕтІани ар медсестра къодыеу арэп зыфэягьэр, операциехэр зышІырэ врач--еІлиє ида уєнуатеІипєІк мех хъопсыщтыгъэр. А лъэхъаным къэлэ сымэджэщым хирургиемкІэ иотделение ипэщэгъэ Д.В. Бойчевскэм зэхищэгьагь операционнэ медсестрахэм якружок.

— А сэнэхьатыр зыІэ къизыгъахьэ зышІоигьохэр ащ кІоштыгъэх, — къеІуатэ Аминэт. Сэри ащ сигуапэу зыхязгъэтхэгъагъ, сыда пІомэ а лъэхъаным цыхьэ къыпфашІзу операциехэр зыщашІыхэрэм медсестрау псынкІ учІагъэхьан у щытыгьэп, ухьазырыныгьэ гьэнэфагъэ, ІэпэІэсэныгъэ ащ зэришык Гагъэр къыдальытэти, ц Гыфым лънплетитителя. Апэ палатэхэм сяпхыгъэу Іоф сшІагъэ, ащ ыуж уІагьэхэр спхыщтыгьэх, джауштэу тІэкІу-тІэкІузэ, операционнэм сынэсыгъ, сызык Іэхьопсыщтыгъэм сыфэ-

КъызэрэтшІошІырэмкІэ, операцие зыщашІырэм медсестрау үчГэтыныр ГэшГэхэпын фае, сыда пІомэ врачым иІэбакІэ улъыплъэн, ащ дебгъэштэн, къымы-Іозэ, ыгу илъыр, зыфаер къэпшІэн плъэкІыным үнэсын фае. Ахэр зэкІэ къыдэхъугъэх Аминэт. Ары иІофшІагъи мызэу, мытюў зыкІыхагъэунэфыкІыгьэри. Ащ Урысые Федерацием псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ и Министерствэ и Щытхъу тхылъ имызакъоу, рэзэныгъэ тхылъ, шІухьафтын пчъагъэ къыфагъэшъошагъ. ИІофшІэн епхыгъэ пшъэрылъхэм адакІоу, общественнэ ІофшІэнхэм ягупчи Аминэт итыгъ. Ащ ишыхьат илъэс 25-рэ ар профкомым зэрэхэтыгъэр, щытхъу тхыльхэмк і а Іофшіагьэр зэрэхагъэунэфыкІыгъэр.

ИсэнэхьаткІэ апэрэ лъэбэ--ы үсхны теним дехужи регьажьэм, зэльашІэщтыгьэ врачэү Азэщыкъ Сыхьатбый Гоф дишІэныр инасып къыхьыгъ. ИльэсипшІ пчъагъэм къыкІоцІ бэ врачэу зэрихьыл Гагъэр, зыдэлэжьагъэр, ежьыри медсестра шъхьаГэм зынэсым, операцие зышІыхэрэм нахь макІэрэ ахахьэу хъугъэ, ау ипшъэрылъхэм хэпшІыкІэу къахэхъуагъ. Арэу щытми, исэнэхьат рык Іэпечле укажот печле по печле по

- КІэлэцІыкІухэр шІу сэлъэгъух, — elo тигущыІэгьу. – Ары си- (ІофшІэни къйсфэзыгъэпсынкІэрэр. Ахэм узэряк Гол Гэштыр, етІани а цІыкІухэр сымаджэхэмэ, узэрадэгүшы Іэштыр нэмыкІ шъыпкъ. ШПу умылъэгъухэрэмэ, уахэмыхьахэмэ нахышІу. Зыныбжь икъугъэм изекІуакІэ ежь изэхэшІыкІ ельытыгь. Мыдрэ цІыкІухэм къа-

рыкІощтымкІэ оры пшъэдэкІыжь зыхьырэр.

Ары, бзылъфыгъэм илъфыгъэхэмкІи, унагъомкІи ипшъэдэкІыжь сыдигьуи нахь инызэ идунай къехьы, щыІэныгъэм ащ фэдэ чІыпІэ ар ригьэуцуагь, кІочІэшхуи къыхилъхьагъ. Мары Аминэт ильэс 12 хъугьэ -ишъхьэгъусэ идунай зихъожьыгьэр, ау ыгу ыгъэк Годыгъэп, къин иместуствелы — уІтистыфыльный меалине І іщі — едоахи едуахпи чыпІэ дахэ щаригьэгьотыгь, унагьохэр яІэу мэпсэух. Мы бзылъфыгъэ бэмы обаш эм тыфэльаю дити исхестифетм устноІшт -оеаш еалыажыхуахеТман меха жъые цІыкІухэм янасып ылъэгьоу, ахэмкІэ гумэкІыгьо хэмытэу, псауныгъэ иІэу илъэсыбэрэ ашъхьагъ итынэу. Мэфэк I хъяр Тхьэм утырегьахь, Аминэт!

ЖАКІЭМЫКЪО Аминэт. Сурэтым итыр: Гостэкъо

Тезыхыгъэр Іэшъынэ Аслъан.

Искусствэмрэ ныбжьык Іэхэмрэ

Яорэдхэм фэбагьэ ахэль

Адыгэ къэралыгъо университетым экономикэмкІэ ифакультет Нэчэс Анжеликэ дэгъу дэдэу щеджагъ, сэнэхьатэу зэригъэгъотыгъэр дэеп, ау искусствэм гук Гэ зыритыныр нахь къыригъэкІугъ. Къэрэшэе-Щэрджэсым изаслуженнэ артисткэ зэрэхъугъэм фэшІ тыфэгушІо.

Темыр Кавказым щызэлъашІэрэ артисткэм иконцертхэр Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Къэрэщэе-Щэрджэсым, Адыгеим, Израиль ащыкІуагъэх. Ежьежьырэу ыусыгьэ орэдхэр, зэхьэзэхахьэхэм къащеІох. Адыгэ Республикэм иартист цІэрыемеІлуІєє єдпидхедтефа емоІ ахэлажьэу бэрэ тэльэгьу.

— Зы орэдкІэ цІыфым епІон пльэкІыштыр макІэп, къе Іуатэ Нэчэс Анжеликэ. — Усэр мэкъамэм диштэу сценэм къызытепхьэкІэ къыодэГурэмэ укъызэхахышт. Сэ сыусырэ орэдхэр апэу къызыфасІохэрэр сшыпхъухэу Ларисэрэ Фатимэрэ. Искусствэм

> сыфэштышкъэ сшІоигъошъ, къасІорэ орэдхэмкІэ цІыфмэ салъыІэсынэу сыфай.

Израиль щыпсэурэ тилъэпкъэгъухэр Нэчэс Анжеликэ къыкІэупчІэх. Ымакъэ зыми хагъэк Іуак Іэрэп. Орэдыр ищы-Іэныгъэ шыш зэрэхъугъэр зыгъэшІагьохэрэр къахэкІых.

ИскусствэхэмкІэ кІэлэцІыкІу еджапІэр Мыекъуапэ къыщиухи, орэдым пыщагъэ хъугъэ. ЭкономикэмкІэ факультетым ишІэныгъэ щыхигъахъозэ, артист цІэрыІомэ акІырыплъэу

фежьагъ. КъыІо шІоигъо орэд--ысл медехустимифеде дех хэк Гэүй музыкэри, усэхэри ыусыхэу фежьагъ.

Диск заулэ Нэчэс Анжели--уателуІШ жәніметінде жәніме жән -ноли фэгъэхыгъэхэр иконцертхэм сыдигъуи ахегъахьэх. «Си Къэсэй», Абрэдж Нухьэ фэгъэхьыгъэр, нэмыкІхэри мэкъэ хэхыгъэкІэ къеІох. МэщбэшІэ Исхьакъ иусэмэ атехыгъэу

Нэчэс Анжелик, Унэрыкъо Гулэз, Лилу.

Гъонэжьыкъо Аскэр «Азэмат» зыфиІоу ыусыгъэри Анжеликэ ирепертуар

— Нэчэс Анжеликэ, Лилу, нэмык Іорэды-Іохэри синэІуасэх, — япчыхьэзэхахьэхэм сяплъы, — elo республикэ телевидением ижурналисткэу Унэрыкъо Гулэз. Искусствэм цІыфхэр нахь зэпэблагьэ зэришІыхэрэр концертхэм ахэсэлъагъо.

Дзыбэ Фатимэ Адыгэкъалэ щыщ, республикэ фестиваль--еатеф миажеІш ампеал, мех хьыгъэ зэхахьэхэм ахэлажьэ. Къэралыгъо университетзу Краснодар дэтым щеджэзэ, лъэпкъ искусствэр пропагандэ ешІы. Ліыхэсэ Мухьдинэ, нэмыкІхэми яусэмэ арылъ орэдхэр къеІох. ІэкІыб хэгъэ--ит естиажыІмжықа мехут льэпкъэгъухэм я Мафэ Мыекъуапэ щыхагъэунэфыкІы

Дзыбэ Фатим.

зыхъукІэ орэд къащиІоу, адыгэ шъуашэр щыгъэу къащышъоу, пчыхьэзэхахьэхэр зэрищэхэу тэльэгъу. Льэпкъ гупшысэр зыдэзыІыгъ пшъашъэм игухэлъышІухэр къыдэхъунхэу, насыпышІо хъунэу фэтэІо.

Гъэтхапэм и 8-р – бзылъфыгъэхэм я Дунэе маф

Я 5-рэ кІэлэцІыкІу ІыгынПэу уоІифив «уІжиІцижисти оІєП» къуаджэу Адэмые дэтым икІэлэегъэджэ-кІэлэпІу коллектив -ашефев ампеал фици qиалипив хьафхэм якультурэ рыгъуазэзэ, дунаим ишъозэтекІхэр сабыйхэм алъэгъу хъунхэу, къэзыуцу-, естаІшуІшк мехфиІн едехеах дэхагъэу ахэлъым къапкъырыкІыхэзэ, лъэпкъ пстэуми лъытэныгьэ афашІэу пІугьэнхэр ары. А гуры Іоныгъэр алъ щыщ хъугъэу къэтэджынхэм пае джы--ие ни еІпиІР ІлиІшехеєк медед щырагьэубытырэр нэмык культүрэхэм афэгъэнэ Іосэгъэнхэ закъом къыщымыуцухэу, ахэр агукІэ аштэшъоу щытынхэм фагъасэх. Ащ къыпкъырыкІхэзэ, ежь къоджэдэс сабыйхэм ялъэпкъ культурэ, шэн-зэхэ-ІџоІлиат медуатеІшеІл уехеІлиат псыхьагъэ хъугъэхэр агук Іэ ягьэштэгьэнхэм иамалхэр зэрахьэх. МышкІэ лъэпкъ тарихъыри, жэрыІо творчествэри, лІыхъужъ щысэхэри яІэубытыпІэхэм ащы-

— ТикІэлэцІыкІу ІыгъыпІэ къызызэІуахыгъэм къыщыублагьэу, — elo мыш ипащэу Цэй Ларисэ, — сабыйхэу тIэ илъхэм яп Гунрэ яегьэджэнрэ льапсэу щафаш ыгъэр лъэпкъ региональнэ компонентыр ары. Іофтхьэбзэ шъхьэихыгъэхэу, занятиехэу о Інфехки мысяпеть мефехецияхев творчествэ шІагьо, идуховнэ культурэ пшъхьапэ кІэлэцІыкІухэр нэІуасэ ащыфэтэшІых.

Адыгэ лъэпкъ педагогикэм иидеехэм, пІуныгъэмкІэ лъэпфиц изимен мели устыпо мысх лъэпкъхэм япедагогикэ бэ зэфэдэ нэшанэу ахэлъыр. Сыд фэдэрэ льэпкэн пІчныгьэмкІэ гухэлъ шъхьаГэу зыдиГыгъыр

цІыфым бгъу пстэумкІи хэхъоныгъэ егъэшІыгъэныр ары. Джары лъэпкъ пстэуми мэхьэнэ ин зыкІаратырэр кІэлэц Гык Гухэ м яхэгъэгу шІу -естустеслеств ным, цІыфыгъэшхо ахэлъэу,

ІофшІэным аІэ екІоу пІугьэнхэм, зэфагъэм рыгъуазэхэу, зыхэс мехфвахашефев алпеал фиІџ шъхьэк Іафэ афаш І эу къэтэджынхэм. Арышъ, ыпшъэкІэ къызэрэщытІогъахэу, пІуныгъэмкІэ зишІогъэшхо къэкІорэ амалышІоу алъытэхэзэ, цІыф лъэпкъ пстэуми япшысэхэр, тхыдэжъхэр, гущыГэжъхэр, хырыхыхьэхэр, гушыІэ шэрыохэр къыщызфагъэфедэх.

- Егъэджэнымрэ пІуныгъэмрэ япрограммэ зэрэдгьэцак Гэрэр мыш фэдэ екІолІакІэхэм атегъэпсык Іыгъэу ары, — е о к ІэлэцІыкІу ІыгъыпІэм ипащэ. Анахь апэблагъэмкІэ, дэгъоу зыщыгъуазэхэмкІэ егъэжьагъэу нахь апэІапчъэу щыІэу амышІэрэм фэтэшэх. Ё, нэмыкІэу къэпІон зыхъукІэ, ягупсэ пчъэшъхьаІу ыуж, нахь апэ-Іудзыгьэу щыІэ чІыпІэхэм ащытэгъэгъуазэх. Лъэпкъ культурэм ишІуагъэу ядгъэшІагъэхэм атегъэпсык Іыгъэу, ар ти Іэпы-Іэгьоу, урыс культурэм, зыдышыІэхэ-зыдэпсэухэрэ цІыф лъэпкъхэм якультурэ нэІуасэ афэтэшІых.

Къызыщыхъугъэхэ ягупсэ хэгъэгу рыгушхонхэу кІэлэцІыкІухэр пІугьэнхэм пае ищыкІэгьэ дэдэу шытыр ар къэзыуцухьэу зыщыпсэурэ чІыпІэр яцІыкІугьом кънщегъэжьагьэу шІу альэгьоу фэгьэсэгьэнхэр ары. Мы екІолІакІэр сабыим гунэс зыфэхъукІэ, къызыщыхъугъэ чІыпІзу шІу ыльэгьурэр псэупІэшІоу зэрэщытым ыкІи щынагъуи шъхьащымытэу гъашІэр зэрэщык Горэр аш зынаГэ къытет Хэгьэгушхом зэришІушІагьэм иакъылкІэ къыфэкІонэу мэхъу. Джащыгъум Хэгъэгушхор щымыІ у и Хэгъэгу цІыкІуи

зэрэшымы датше Інмыциедек, ахэр зэк Гэричынхэу егупшысэжьрэп. Ар Адэмые дэт кІэлэціыкіў Іыгыпіэм иіофышіэхэм икъукІэ къагурэІошъ, Хэгъэгушхом шІульэгъу фарагьэшІыным пае апэрапшІэ кІэлэцІыкІуеІпыІ е стускый шысысы мех гупсэ идэхагъэ куоу зэхашІэу пІугьэнхэм пыльых. МышкІэ ор ІзубытыпІзшІу ахэм къызыфашІы. Сыда пІомэ еджапІэм джыри чІэмыхьэгъэ сабыйхэм илъэсым иохътэ зэфэшъхьафхэм ом щыхъурэр янэплъэгъу ит зэпыт, ащ иощхи, ипцэфи, иоси, нэмыкІэу шыхъухэрэми, щышІэхэрэми цІыкІу дэдэхэзэ

нэІуасэ афэхъух.

Арышъ, кІэлэцІыкІум ахэр ылъэхъухэ къодыерэп, ежь изэхэшІыкІыкІэ зэхешІэх, зэригьапшэхэу еублэ. Джащ къыщегъэжьагъ ащ тыкъэзыуцухьэрэ дунаир зыфэдэр, ащ игъэпсыкІэ, инэшанэхэм яхьылІагъэхэр ышъхьэ, ыгу ариубытэхэу, уасэ аритэу зыригъажьэрэр. Нэужым а шІэныгъэхэм яшІуагъэкІэ, ом къыщыхъурэ хъугъэ-шІагъэхэр къыгурыІохэу, ахэр зэрэзэпхыгъэхэм гу алъитэу регъажьэ. Мыш дэжьым сабыйм кІэлэпІур зэрэдеІэрэм, емызэщэу зэригъэгъуазэрэм мэхьанэшхо иІ. Сыда зыпІокІэ ДЖЫРИ ИКЪОУ ЗИАКЪЫЛ МЫУЦУГЪЭ сабыеу зэкІэ зышІогъэшІэгъоным зызыфищэирэ пстэуми осэ тэрэз аритышъуным пае нахьыжым иакъылрэ ишІэныгъэ икъурэ пстэури ялъытыгъ. Арышъ, сыд фэдэрэ уахъти ар эстетическэ пГуныгъэм имэхьанэ купкІ у щытыгь ыкІи къэнэжьы. Ащ къыхэкІэу кІэлэцІыкІу ІыгыпІэм иІофышІэхэм гухэль гъэнэфагъэм тегъэпсык Гыгъэу кІэлэцІыкІухэр ягъусэхэу ом лъэплъэх ыкІи сабыйхэм ар ашІогъэшІэгьонэу, ащымыгъупуеажениал уга еТлуІш, уеажеш зэрэщытыным пыльых. ЗэкІэ ахэм яшІуагъэкІэ чІыопсым агукІэ фэщагъэхэу, эстетическэ зэхашІэ ащ фыряІэу, ащ гухахъо хагьуатэу, ящыГэкГэ-псэукГэ нахь гъэшІэгьонэу, псэ зыпыт ыкІи къэкІырэ пстэуми афэсакъыхэу

нэшхо зиІэ шІуагъэхэр къагурыІонхэ альэкІы, екІолІэкІэ тэрэз къафэбгъотымэ. МыщкІэ кІэлэпІум бэ ельытыгьэр, — elo Цэй Ларисэ. — Сыда пІомэ сабыйхэм бэ къафэпІотэн плъэкІыщтыр ыкІи кІэлэцІыкІумэ къагуры ощт, зэхаш эшт. Ау аш пае бэ зэлъытыгъэр кІэлэпІоу ахэр къафэзыІуатэхэрэм, языгъэлъэгъухэрэм къызэрафи Іуатэрэр, аригъэлъэгъурэр зэраригъаштэрэр, куоу зэрагуригъа орэр ары. Джащ пае кІэлэцІыкІухэм Іофэу адэтшІэштыр едгъэжьэным ыпэкІэ тирайон библиотекэ тыкІуи, тызыщыпсэурэ чІыпІэм фэгъэхьыгъэ тхыгъэхэу чІэлъхэм нэІуасэ зафэтшІыгъ. Тикъуаджэ тарихъ гъогоу къык Гугъэм къытегущы Гэхэу тибиблиотекэ материал гъэш Гэгъоны бэү чІэлъхэри къызыфэтэгъэфедэх. МышкІэ библиотекэм иІофышІэу Чэтэо Сусарэ кІэлэцІыкІу ІыгышІэм Іофтхьабзэу щызэрахьэхэрэм чанэу къахэлажьэ. Ар къуаджэм итарихъ иухъумакІоу, идэхэІуатэу щыт. ШІэныгьэ куухэр зиІэ, зисэнэхьат хэшІыкІншхо фызиІэ ІофышІэ хъупхъ. **Лъэпкъ шэн-зэхэтык** Гэхэр зехьэгьэнхэмкІэ, зыпкъ игъэуцомехфилит илий елимехнечличж ахэльхьажьыгъэнхэмкІэ ащ мэхьэнэ куу зыхэлъ Іофтхьэбзэ гъэшІэгьонхэр кІэлэцІыкІу ІыгьыпІэм, гурыт еджапІэм, библиотекэм ащызэхещэх.

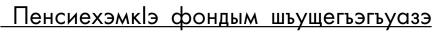
Адыгэхэм кІэлэцІыкІум ипІун сыдигьок Іи мэхьанэшхо ратыщтыгъ. Сабыим икъэхъунрэ ипІунрэ япхыгъэ ухэсыгъэ мэфэк Іхэу «Кушъэхапх», «Лъэтегъэуцу», «Нысэищыжь» зыфиlохэрэр Адэмые кІэлэцІыкІу ІыгышІэм щызэхащэх. Шъхьэихыгъэ Іофтхьабзэу кІэлэпІухэм зэхащэхэрэм анаГэ анахьэў зыщытырагьэтырэр зыщыщ льэпкъпр кІэлэцІыкІухэм ащымыгъупшэныр, тэрэзэу ашІэныр ары. Хэгъэгум мутьэухтумэн зыпшъэ иль хъущт штьэожъыехэр зыфагьаух. сэхэрэр лІыгьэрэ цІыфыгьэрэ – Анахь цІыкІухэми мэхьа- къызыхагьэфэнхэр, штышкъагьэ

ахэлъыныр ары. лэцІыкІу-

Ильэс пчъагьэхэм кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэу N 5-м и «ПэІо плъыжьцІыкІу» Іофэу ышІагъэм икІэух зэфэхьысыжьэу ца тиша жети но пета иІофышІэхэр къызэтынэкІыгъэ илъэсым «Лучшее образовательное учреждение, реализующее национально-региональный компонент содержания образования» зыфиІорэ зэнэкъокъум зэращытек Іуагъэхэр. Ахэм тафэгушІо бзыльфыгьэхэм я Мафэ пае, шІоу щыІэр къадэхъунэу тафэлъаІо.

къыхьырэр ашІэ.

ШАКІО Мир.

ным ехьылІагь» зыфиІоу 2006-рэ ильэсым тыгьэгьазэм и 29-м аштагъэм зэригъэнафэрэмкІэ, ны шиуахинеал духалим (остену) ательнтагь: унэ амалэу яІэхэр нахьышІу шІыгъэнхэр; кІэлэцІыкІум (кІэлэцІыкІухэм) гьэминеститостестя естинез пэІугьэхьэгьэныр; бзыльфыгьэхэм ІофшІэнымкІэ япенсиехэм зэІуагъэкІэрэ Іахьэу иІэм хэгъэхьэгъэныр.

Законым къызэриІорэмкІэ, духалам (остену) ин агъэфедэн алъэкІыщтэп ятІонэрэ ыкІи ащ къыкІэлъыкІогъэ кІэлэцІыкІум (апІунэу къа-

Номерэу 256-ФЗ зытет Фе- Іахыгъэм) ыныбжь илъэсищ низацием 2010-рэ ильэсым иты- зафагьэзэн альэкІыщт. ЛъэІу тхыль охъуфэк Іэ емыжэхэу ны деральнэ законэу «КІэлэцІыкІу мыхъугъэу ыкІи ны (унэгъо) гьэгъазэ и 31-м шІомыкІзу зэ- ятыгъэным фэшІ зыдаІыгъынхэ (унэгъо) мылъкур гырфедэгъэным пае зэгъыныгъэ дашІи чІыфэу къы- фае паспортыр, ны (унэгъо) мыль ПфР-м ичІыпІз орган заявле- Іахыгъэр ыкІи ащ процент кум ехьылІэгъэ сертификатыр, ащый зычІзсыщтхэ унэм ние етыгъэн фае. ПФР-м и Гъэ-ІорышІапІэу цІыфыр зыщыпсэурэ чІыпІэм щыІэм заявлениер ритын ылъэкІыщт ятІонэрэ е ащ къыкІэльыкІогъэ сабыир къызыхъугъэм илъэситІурэ мэзихрэ зытешІэрэ ужым. Ау ильэсэу кІорэм иятІонэрэ кІэльэныкъо ны (унэгъо) мылъкур ыгъэфедэ шТоигъомэ, заявлениер жъоныгъуакІэм и 1-м нахь кІасэ мыхъугъэу ыкІи къыкІэлъыкІорэ илъэсым иапэрэ кІэлъэныкъо ны мылькур ыгъэфедэщтэу ыгъэнэфагъэмэ, чъэпыогъум и 1-м нахь кІасэ мыхъугьэу аритын фае.

-еали аждини муГлиПиелеГХ сищ хъуным емыжэхэу ны (үнэгьо) мылькур агъэфедэн алъэ--ещеля ену ехтиназенчае тинальных фыгъэным е шІыгъэным, ащ хахьэ ипотекэ шІыкІэри, пае орга-

тегъахъоу иІэр тыжьыгъэным пэІугъэхьагъэным пае. Джащ фэдэу зэтыгьо ахъщэ тынэу сомэ мин 12-ри къа ахын алъэк Іышт. Номерэў 72-рэ зытетэў 2009-рэ илъэсым мэлылъфэгъум и 28-м къыдэк Іыгъэ Федеральнэ законым зэригьэнафэрэмкІэ, зэтыгьо ахъщэ Тахь къаГыхыгъэным пет уеІи етафенет етлеПп сыгъэ.

Унагъохэу ятІонэрэ е ащ къыкІэлъыкІогъэ сабыир 2009-рэ илъэсым ичъэпыогъу и 1-м къыщыублагьэу итыгьэгьазэ и 31-м нэсырэ пІалъэм къызыфэхъугьэхэм зэтыгьо ахьшэ тыныр къа-Іыхыгьэным пае ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ епхыгъэ чІыпІэ органхэм 2010-рэ илъэсым игъэтхапэ и 31-м нэсырэ пІаеІлалахт уІсал усілымоІш меал

банкым цІыфым къыщэзэІүихыгьэ счетэу мэзитІу пІальэм шІомыкІ у ахыцэр зырагьэхьаштым номерэу иГэр зэрытхэгьэ справкэу банкым къаритыгъэр.

2010-рэ илъэсым игъэтхапэ и 1-м ехъулІзу пштэмэ, зэтыгъо ахъщэ тынэу сомэ мин 12-р къа-Іыхыгъэным пае Адыгэ Республикэм щыпсэүхэү заявление къэзытыгъэхэр үнэгъо 6730-рэ мэхъух. А пчъагъэр ны (унэгъо) мылькум ехьылІэгьэ къэралыгьо сертификат зэратыгъэхэм япроцент 85,8-рэ мэхъу. Ахэм ащышхэу унэгьо 6679-м зэтыгьо ахъщэ тыныр къа ахыгъ ык и ащ зэкІэмкІи къэралыгьом сомэ миллион 80-рэ мини 148-рэ пэІуигъэхьагъ.

ЫпшъэкІэ къызэрэщытІуагъэу, сабыим ыныбжь илъэсищ ащыщ зычІэсыщтхэ унэм пае чІыфэу къаІахыгъэр гьэгъужьыгъэныр. Ащ ехьылагьэу заявление 382-рэ тиреспубликэ шыпсэухэрэм къатыгъ. ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ а лъэ Гу тхылъхэм атегьэпсыкІыгьэу чІыфэт организациехэм (сомэ миллион 96-рэ мин 319,4-рэ афаригъэхьыгъ. А мылъкумк јэ унэхэм апае чІыфэхэр зэрэпсаоу е аш шыш Іахь унэгьо 338-м атыжыыгъ

Makb

Гъэтхапэм и 8-ф – бЗылъфыгъэхэм я Дунэе маф

<u>ТЕАТРЭМРЭ ЛЪЭХЪАНЫМРЭ</u>

Исэнэхьат гушІуагьо хэзыгьуатэрэм къэбар гъэшІэгьонхэр къыІотэнхэ ыльэкІышт. Ар къыдэтлъыти, Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэ иактрисэу Батыжъ Фатимэ зы ІудгьэкІагь. Спектаклэхэм къащишІырэ рольхэмрэ щыІэныгъэмрэ зэрэзэпхыгьэхэм татегущы Іэзэ, тарихъым инэкІубгьохэм, бзылъфыгъэм икъиныгьохэр къызыщежьэхэрэм, ныбжьыкІэхэм ягупшысакІэ зафэдижьыорышхо сыгу щычэрэгъу- хэзыхырэмэ япчъагъэ, нэпсэу ращтыгъ. Сигъусэ артистхэу Даур Жаннэ, Болэкъо Аминэт, Нэхэе Мэрджэнэт, Джымэ Заремэ къиныгьуабэ зэрэзэпачыгьэр сэшІэ. Тэйбатэ ищыІэныгъэ сыхэтэү къызыщызгъэхъузэ, сыгу ролым фызэІухыгъэу къэсшІыгъ. Спектаклэм еплъыгъэхэм, искусствэм хэшІыкІ фызиІэмэ тирольхэр дэгъоу къэтшІыгъэхэу къыта-Іошъ, типшъэрыльхэр къыддэхъугъэхэу сэлъытэ.

– Артистхэм къашІыгъэ рольхэм псынкІ у къахэкІыжыынхэ амылъэкІэу къыхэкІы.

– Спектаклэр къэтыухыгъэу сценэм тыкъызытек Іыхьым Тэйбатэ ычІыпІэ ситэу къысщыхъущтыгъ. Фатимэу дунаим сызэрэтетыр къызызгуры Гожьыгъэр — гъэхырэр, чэщ мычъыеу рахырэр сыдэущтэу къалъытэхэра?

- Театрэр еджапІэ зыфэхъугъэмэ уащыщэу зыолъыта?

Пшъэшъэ пагэм ироль къэпшІыгъэу шъузабэмэ ящыІакІэ гукІэ зыфэогъазэ. «Нысхъапэм» кънщысшІнрэ ролыми сегупшысэшъ, зэкІэри зэфэшъхьафых. Арэүщтэү зэрэхъугъэр нахыышІункІи пшІэхэнэп. ТекІоныгъэм ия 65-рэ илъэс тызэрэпэгьок Іырэми еплъыкІэ хэхыгъэ фыси-Іэным фэшІ «Шъузабэхэм» хэсэлъагъо.

— Уигупшысэ зыдэбгощыщтхэр, уишъэфхэр зэ-

яшІогъэшхо къысэкІыгъ. Театрэм цІыфыр зэрипІурэр, щыІэныгъэм зэрэхищэрэр сисэнэхьат

Псым укъыхэкіыжы,

ролым...

Фатим, Адыгеим искусствэхэмк Іэ ифестивальхэм уахэлажьэу, тилъэпкъ орэдхэр къащыпІохэу зэп узэрэсльэгьугьэр. Театрэм иартисткэ узэрэхъугъэр къытфэІуатэба.

- ИскусствэхэмкІэ Адыгэ республикэ колледжым сыщеджэ сшІоигьуагь, ау ушэтынхэр стыхэзэ макъэу си Гэмк Гэ орэды Го дэгъу сыхъун сымыльэк і ыщтэу кІэлэегъаджэмэ къысаІуагъ. Чылэм згъэзэжьынышъ, сызыфэгъэзагъэри мыгъэунэфыгъэу, пкІэнчъэу уахътэр згъэкІонэу сыфэягьэп. Зэ «сыльэпэуагьэми», хэкІыпІэ Мыекъуапэ къщцызгъотынэу сыгугъэщтыгъ. Аъэпкъ театрэм пае рагъэджэщтхэм сахэфэнэу синасып къыхьи, уахътэм къыгъэлъэгъуагъэм ори ущыгъуаз.

Спектаклэхэу «Нысхъапэм», «Сомэ мин 600»-м, «Шъузабэхэм», нэмыкІхэми къащыпшІырэ рольхэр тшІогъэш Гэгъоных. Арэу щытми, Мурэтэ Чэпай ипьесэу «Шъузабэхэм» гукІэ къафэдгъэзэжьы сшІоигъу.

 Пьесэр ятІонэрэу Лъэпкъ театрэм щагьэүцужьыгь. Режиссерэу ащ Іоф дэзышІагьэр Адыгеим иартист цІэрыІоу Зыхьэ Заурбый. Къытатыгьэ рольхэм Іоф адатшІ у тызыфежь эм нэпсыр кънтэхэч, тызэчшиным бэрэ къыхэкІыгъ.

– Шъузабэхэм ящыІэкІэпсэукІэ гукІэ шъухэхьаныр ΚδυιшδΟΧυυιλδЭΚ1υιζδα 🤉

— Нурбый, а упчІэм сыкъежэщтыгъ. Тэ, артистхэм, тыныб--ыах ефеми, оІшами мова дынаж лъэхэр, цІыфмэ хьазабэу къызэранэк Іыгъэр тыушэтыгъэп. Кинофильмэхэм, тхыльхэм, ветерандестихтехься мехарбести мех ары тызышыгъуазэр. Спектаклэр къэпшІыным пае ар мэкІаІо.

– Хэгъэгу зэошхом ТекІоныгоэр коызыщыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъурэм ипэгъокІэу «Шъузабэ-

хэр» театрэм щагъэуцужьыгъ. Спектаклэм ухэлэжьэным фэшІ угукІэ узэрэфэхьа-

зырыгъэм, узыфигъэсагъэм къытэпльыгъэхэр къытфэгушІохэ, уакъытегущы Іэмэ тигъэзетеджэхэми ягопэщт.

- Заор къыдгурыІощтмэ, гукІэ зэхэтшІэщтмэ сымышІэу упчІэхэр зэстыжыштыгьэх. Тхьаегъэпсэу режиссерэу тиІэгъэ Зыхьэ Заурбый. Спектаклэм гупшысэ шъхьаГэу иГэм псэ къыпигъак Іэ ш Іоигъоу къытфи Іуатэштыгъэр макІэп. Мурэтэ Чэпай ищыІэныгъэ къырыкІуагьэм тедэІугъ. ПэІухъом ыкІыб тыкъуахьэу нэпсыр зэтлъэк Гэхыжьэуи уахътэ къытэкІугъ. Тыгу «узыгъэ». Заом илъэхъанрэ тинепэрэ щы ак Іэрэ зызэбгьапшэхэк Гэ, ч Гыгумрэ уашъомрэ зэрэзэпэчыжьэхэм фэсэгъадэх.

Ащ фэдиз угу ихъыкІыгъэмэ ущынэу, ролыр къыпфэмыш Іыщтэу къыпщыхъоу мафэ къыокІугьэба?

(Фатимэ ышъхьэ къыІэти, мохшежднуст тыш еахсшвпы иплъагъ. НэгъэупІэпІэгъум къыкІоцІ спектаклэр гукІэ зэригъэ--еІшэ иместафи ости уенустест рэп, ау сценэм тетэу ролыр къызэришІырэм игупшысэхэмкІэ зызэрэфигъэзагъэр, спектаклэм итворчествэ къызэригъэбаигъэр хэпшІыкІэу къыхэщыгъ).

Сыщынэщтыгь, ролым гупшысэу хэлъыр къысфэубы- Хэгъэгу зэошхом нахыыпэк Іэ тыщтми сшІэщтыгьэп. ОшІа, ролыр хырыхыхьэм фэд. Къыбдэхъущтыр умышІэми, узыфежьагъэр гъунэм нэбгъэсы пшІоигъу, зыоушэты, уплъэк Іунхэр орорэу зыфэошІыжьых. Спкъынэ-лынэхэмкІэ спектаклэр зэрэслъэгъурэм кІуачІэ къызэрэситырэр зыдэсшІэжьэу сызыфежьэм ролым иобраз нахышІоу сыхэхьагь.

Тэйбатэ ироль къэошІы. Ар шъузэбэ къодыеп, икІали хьыльэу сымадж, заор аухыгъэп...

— Шъхьашъоцыр къегъэтэджы ащ фэдэ гупшысэм. Илъэс 65 — 70-рэ тешІэжьыгъ уахътэу спектаклэм къы Гуатэрэм. Заом

къытщытхъухэ зэхъур ары.

– Бзылъфыгъэ рольхэр къэзышІыхэрэр зэушъышжьхэү, зым зыр ыгъэрэхьатэү къыхэкІыгъа?

– ГукІэ зыфэдгъэхьазырыныр къытэхьыльэкІыгь. Тхьаегьэпсэух опыт зиІэ артистхэр, типащэхэр. ЗыщищыкІагъэм къыткъоуцуагъэх, тапэ иуцохэзэ гукІэ тызылъащагъ. Тэ, артистхэм, тызэрэзэгуры Іуагъэм к Іуач Іэ къытитыгъ.

Фатим, «Щъузабэхэм» уахэлэжьэным ыпэкІэ шы-Іэныгоэр, уисэнэхьат зэрэплъэгъущтыгъэхэмрэ джырэ уахътэмрэ зэбгъапшэхэу, зэхъок Іыныгоэхэр плоэгьухэу къыхэкІыгъа?

Ролэу къэсшІыгъэм щы-Іэныгьэр нэмыкІэу сигьэльэгьугь. Театрэр сигьашІэ щыщ хъугьэу сэльытэ. Ситворчествэ зы льэбэкъу щысшІыгь, къысшъхьапэжьынхэу зыгорэхэр сыугъои-

Хэгъэгү зэошхом еплъыкІ у фыушІагоэм зэхоокІыныгъэхэр фэошІыха?

- УпчІэр къызэрыкІоу зэрэщымытыр сэшІэ, гьэзетеджэхэм тэрэзэу сакъыгурыІо сшІоигъу. симыгъэгумэк Іыштыгъэу с Іорэп. Топхэр къызэрэохэрэм, самолетыр быбызэ бомбэхэр чІым къызэрэтыридзэхэрэм, нэмыкІхэми телевизорымкІэ сяплъыщтыгъ. Заор зэрэтхьамык Гагьор къызгуры Іощтыгъэми, цІыфмэ агу ихъыкІырэм, узэу яІэм, шІулъэгъу къабзэм имэхьанэ, цІыфыр дунаим тезыгъэтырэм, гук Іэтьум, нэмыкІхэми ямэхьанэ нахь къыспкъырыхьагъ. Спектаклэм ыуж Хэгъэгу зэошхом фэшъхьафынэхэмкІэ сеплън сыхъугъ. Афганистан, Абхъазым, нэмыкІ челып «мехемы тик lanaxay ащыфэхыгъэхэм гур афэузы. Заор къызырагъажьэкІэ лажьэ зимыІэу тхьапша хэкІуадэрэр? Гууз

пІощтхэр уиІофшІэгъухэм ахэта? Ныбджэгъуныгъэм сыда о къибгъэк Іырэр?

- Уигупшысэхэр шъэфэу зэпІон плъэкІыщт цІыф зэрэбгьотырэм кІуачІэ кънуеты. Гъонэжьыкъо Асыет щысэ тесэхы, тызэгурэІо. Залым чІэсэу ащ къысильэгъул Гэрэр сыгу «пимыутэу» къысиІожьын елъэкІы. Зэдетымыгъэштапэми, нахьышІум

Джыри зыгорэ къыхэбгъахъо пшІоигъуа?

Ныбджэгъухэм зыкъыпфагъэгусэу, уагурымы о къыхэкІыми, театрэм ныбджэгъуныгъэу дэпшІыгъэр зэрэпхъожын шыІэп. Псым узыхахьэкІэ -ыІшпетя уелод, нажыІнехытуу гъэми укъыхэкІыжьы шъхьае, гукІэ къызыдеохьакІы, пщыгъупшэрэп, театрэм ныбджэгъуныгьэу дэпшІыгьэм ар къыуи-

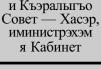
- Спектаклэм цІыф макІэ къыщышьоплъыныр орыкІэ сыда?

- Сценэм сыкъытехьаным ыпэкІэ дэплыпІэ горэ зэзгьэгьотынышъ, залым чІэсхэм сакъыхэплъэныр шэны сфэхъугъ. Сыфай нэбгырабэ чІэсынэу. Зы гущыІи къамыІоу, Іэгу къытемыохэу, жьы къамыщэрэм фэдэу къыпщыхъоу щысхэми, гуфэбэныгъэу къахэк Іырэр къыплъэІэсы. Артист пэпчъ ащ мэхьэнэ ин ритэу щытышъ, тиспектаклэхэм яплъы зышІоигъомэ япчъагъэ хэхъонэу, театрэр ныбджэгъушІу афэхъунэу сыфай. Сыфай ныбжыкІэмэ апае спектаклэ гъэш Гэгьонхэр нахыыбэу къафэдгъэлъэгъонэу.

- Бзылъфыгъэхэм я Дунэе мафэ къэсыгь, ащ пае сыгу къыздеГэу сыпфэгушГо, шГоу щыІэр къыбдэхъунэу пфэсэІо. Мамхыгъэ узыкІожьыкІэ уи Гахьылхэр къызэрэппэгьок Іыхэрэм фэдэу спектаклэхэм яплъыхэрэм уигушІуагьо адэбгощынэу, уиунагьо удатхъэу ущыІэнэу, сценэм бэгъашІэ, насыпышІо ущыхъунэу Тхьэм сыпфельэІу.

- Тхьауегъэпсэу.

ДэгущыІагъэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый. Сурэтым итыр: артисткэў Батыжъ Фатим.

Зэхэзыщагъэхэр:

Адыгэ Республикэм

КъыдэзыгъэкІырэр: Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкТэ и Комитет Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр

> АУЛЪЭ РУСЛЪАН

Редакциер зыдэщы**Іэр:** 385000,

къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77. E-mail:

adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-

гъэр: Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтын-хэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиутыхэрэм мышъыпкъагъэу къахафэхэрэмкІэ къэзытхыгъэхэм пшъэдэкІыжь ахьы. Къатхэхэрэмрэ гъэзетым щылажьэхэрэмрэ яеплъыкІэ зэтемыфэн ылъэкІыщт. Гъэзетеджэхэм къытфагъэхьырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкІи къэзытхыгъэхэм аІэкІэдгъэхьажьыхэрэп.

Зыщыхаутырэр OAO-y

«Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр,

268

Пчъагъэр 6411 Индексхэр 52161 52162 Зак. 622

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

